

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०२/२६

विद्युत् उत्पादन कटौती

कुलेखानी दोस्रोको जेनेरेटर बिग्रियो

प्रताप विष्ट

विद्युत् प्राधिकरणको 'ब्याकअप' का रूपमा कुलेखानी जलविद्युत् आयोजनाको जेनेरेटरमा समस्या आएकाले उत्पादन क्षमताको ५० प्रतिशत अर्थात् ४६ मेगावाट मात्र विद्युत् उत्पादन भइरहेको छ ।समस्या देखापरेको जेनेटर खोल्न आयोजनाका प्राविधिकहरूले चार दिन लगाएका छन् ।९ वर्षअघि यही जेनेटर खोलेर मर्मत गरिएको थियो । 'मर्मत गर्ने समय भइसकेको थियो,' प्राधिकरणका एक प्राविधिकले भने ।

३२ मेगावाट जडित क्षमताको कुलेखानी दोस्रो जलविद्युत् आयोजनाको एउटा युनिट १६ मेगावाटको जेनेरेटरमा समस्या देखिएको हो । युनिट २ को रोटारमा भएका 'स्टपर रिड' भाँच्चिएकाले जेनेरेटरको 'स्टेटर वाइन्डिङ' मा समस्या देखिएपछि जेठ २१ गतेदेखि १६ मेगावाट विद्युत् उत्पादन बन्द गरिएको हो । दोस्रो जलविद्युत् आयोजनाको एउटा जेनेरेटर बिग्रोपछि कुलेखानी पहिलोको पनि एउटा मात्र जेनेटर सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ । कुलेखानी पहिलोका २ वटा जेनेटर सञ्चालन गर्दा एउटाको पानी खेर जाने भएकाले एउटा मात्र जेनेटर चलाउने गरिन्छ ।

कुलेखानी दोस्रोको युनिट २ को 'स्टेटर वाइन्डिङ' को मर्मत गर्नुपर्ने भएकाले कुलेखानी पहिलो र दोस्रो जलविद्युत् केन्द्रबाट ४६ मेगावाट मात्रै विद्युत् उत्पादन भइरहेको हो । ४६ मेगावाट उत्पादन गर्न सकिँदैन । कुलेखानी जलाशयको पानी खेर फाल्ने हो भने ७६ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सकिन्छ । 'जलाशयको पानी खेर फालेर विद्युत् उत्पादन गरिहाल्नुपर्ने अवस्था अहिले छैन,' कुलेखानी दोस्रोका प्रमुख आभाष ओझाले भने । एउटा युनिट बन्द भएको अवस्थामा पहिलो ६० मेगावाटमा चलाउँदा जलाशयको पानी खेर जाने भएकाले पहिलो पनि ३० मेगावाटमा मात्रै सञ्चालन गरिएको उनले बताए । कुलेखानी पहिलोबाट विद्युत् उत्पादन गरी बगेको पानीबाट दोस्रो विद्युत्गृह सञ्चालन हुन्छ । दोस्रोबाट विद्युत् उत्पादनछि त्यही पानीबाट तेस्रो कुलेखानी विद्युत्गृहबाट १४ मेगावाट विद्युत् निस्कन्छ । कुलेखानी ३ निर्माणाधीन अवस्थामा छ । केही महिनाभित्र काम सकिँदै छ ।

कुलेखानी आयोजना पहिलो र दोस्रो विद्युत्को माग बढेका बेला आवश्यकताका आधारमा सञ्चालन गरिन्छ । कुलेखानी पहिलोमा ३०/३० मेगावाटका दुईवटा र दोस्रोमा १६/१६ मेगावाटका दुईवटा टर्बाइन जडान गरिएका छन् । कुलेखानीको पहिलो र दोस्रोबाट ९२ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुन्छ । अहिले दुवै विद्युत्गृहका एउटा/एउटा मात्र टर्बाइन सञ्चालनमा छन् । वर्षा सुरु भएकाले खोला तथा नदीमा पानीको बहाव बढेकाले नदी प्रवाहमा आधारित जलविद्युत् आयोजनाबाट विद्युत् उत्पादन बढेको छ ।

'कुलेखानीबाट ४६ मेगावाट उत्पादन बन्द हुँदा पनि विद्युत् प्राधिकरणलाई खासै समस्या भएको छैन,' प्राधिकरणका एक वरिष्ठ प्राविधिकले भने, 'चैत-वैशाखमा भएको भए समस्या हुन्थ्यो ।' कुलेखानी दोस्रोको जेनेटर बिग्रोका कारणले पिक समयको विद्युत् माग र आपूर्ति व्यवस्थापन गर्न समस्या नपरेको प्राधिकरणले जनाएको छ । जेनेटर बिग्रोपछि प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले जेठ २१ मा कुलेखानी दोस्रो विद्युत् केन्द्रको

स्थलगत निरीक्षण गरी छिटोभन्दा छिटो मर्मत गर्न निर्देशन दिएका थिए । फुजी इलेक्ट्रिक कम्पनी जापानका प्राविधिक सोमबार मर्मतका लागि आउने भएकाले यहाँका प्राविधिक उनीहरूको प्रतीक्षामा छन् । ‘जापानी प्राविधिकको अवलोकनपश्चात् मर्मत कार्य सुरु गर्नेछौं,’ केन्द्रका प्रमुख ओझाले भने ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०२/२६

तल्लो सेती डीपीआरमा १९ कम्पनी इच्छुक

१४० मेगावाटको तनहुँ जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण गरिरहेको तनहुँ हाइड्रोपावर लिमिटेडले बनाउन लागेको अर्धजलाशययुक्त (पिकिड रन अफ रिभर) आयोजना तल्लोसेतीको डीपीआरका लागि १९ कम्पनीले आशयपत्र पेस गरेका छन् ।

१ सय ५ मेगावाटको तल्लोसेती जलविद्युत् आयोजनाको विस्तृत सम्भाव्यता प्रतिवेदन तयार गर्न १९ कम्पनीले आशयपत्र पेस गरेका हुन् । परामर्शदाता छनोट गर्न बोलपत्र तथा आशयपत्र पेस गर्ने समय गत जेठ ११ गतेसम्म तोकिएको थियो । युरोप, अमेरिकालगायत देशका कम्पनीले पेस गरेको आशयपत्रबाट आगामी २ महिनाभित्र योग्य कम्पनीको 'सर्ट लिस्ट' (पूर्व छनोट) गरिने कम्पनीले जनाएको छ ।

सबै प्रक्रिया पूरा गरेर आगामी ६ महिनाभित्र परामर्शदाता छनोट गर्ने लक्ष्य लिइएको छ । परामर्शदाताले काम सुरु गरेको २० महिनामा डीपीआर तयार गर्नुपर्नेछ । डीपीआर तयार गर्न एसियाली विकास बैंक (एडिबी) ले ३ करोड ५० लाख अमेरिकी डलर अनुदानमा उपलब्ध गराएको छ । डीपीआरका लागि छनोट हुने कम्पनीले आयोजनाको ठेक्का कागजात र विस्तृत इन्जिनियरिङ तयार गर्नुपर्नेछ । २२ करोड अमेरिकी डलर लागत अनुमान गरिएको आयोजना अर्धजलाशय हो ।

जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग (जाइका) ले यसअघि नै आयोजनाको पूर्वसम्भाव्यता अध्ययन गरेको थियो । कम्पनीले सुरुमा ९२ मेगावाट क्षमतामा अध्ययन गर्न विद्युत् विकास विभागबाट अनुमतिपत्र लिए पनि सम्भाव्यता अध्ययनले क्षमता बढ्ने देखाएको हो । गण्डकी नदी बेसिन गुरुयोजनामा भने आयोजनाको क्षमता १२७ मेगावाट उल्लेख छ ।

श्रोत: आर्थिक दैनिक

ऊर्जा विकास : समृद्धिको दर्बिलो आधारशीला

भोला शर्मा

मुलुकमा समाज विकास र अर्थतन्त्र दिन प्रतिदिन ऊर्जा सघन भएर गएकोले ऊर्जा विकास अहिलेको जल्दोबल्दो आवश्यकता बनेको छ । ऊर्जा मुलुकको समग्र विकासको पूर्वशर्त पनि हो । यससँग सम्बन्धित आयोजनाहरू राष्ट्रका प्राथमिकता प्राप्त आयोजना हुन् । भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले यस अघि नेपाल आउँदा भनेका थिए— नेपालको विकासलाई हाईवे, आईवे र ट्रान्सवेबाट हिट गर्न सकिन्छ । वास्तवमा ती तीन कुराहरू मध्ये ट्रान्सवेको अर्थ ट्रान्समिसन लाइन विस्तार गरेर भारतबाट बिजुली ल्याउनु भन्ने हो । सोबमोजिम हाल भारतबाट करिब चार सय ५० मेगावाट विद्युत् आयात गरिएको छ । आयातित ऊर्जाबाट वर्तमानका लागि लोडसेडिङ न्यूनीकरण भए पनि सधैंभरको आयातित ऊर्जाले मुलुकमा आर्थिक समृद्धि ल्याउन गाह्रै पर्दछ । त्यसैले मुलुकको सर्वाङ्गिक विकास र समृद्धिका लागि दिगोविद्युत् विकास अपरिहार्य छ ।

सरकारले आव २०७५/७६ का लागि १३ खर्ब १५ अर्ब १६ करोड १७ लाखको आय व्ययको वार्षिक विवरण (बजेट) सार्वजनिक गरिसकेको छ । आर्थिक समृद्धिको प्रस्थान विन्दु मानिएको यो बजेटले ऊर्जा विकासका लागि ८३ अर्ब ८९ करोड ५२ लाख विनियोजन गरेको छ । आउँदो तीन वर्षभित्र सबै नेपालीको घरमा आधुनिक ऊर्जा र पाँच वर्षभित्र सबै घरपरिवारलाई मागबमोजिम विद्युत् उपलब्ध गराउने जमर्को गरेको छ । त्यसका लागि विसं. २०७५-२०८५ लाई ऊर्जा दशकका रूपमा मनाउने गरी विद्युत् क्षेत्रका आयोजनाहरू कार्यान्वयन गरिने प्रतिबद्धता व्यक्त भएको छ । सर्वसाधारण नागरिक, राष्ट्रसेवक कर्मचारी र नेपाली डायस्पोराको लगानीमा तीन हजार मेगावाट सम्मको आकर्षक जलविद्युत् आयोजना कार्यान्वयनमा ल्याइने भएको छ । त्यसैगरी निजी लगानीकर्ताहरूलाई प्रसारण लाइनको विकासमा सहभागी गराउन निर्माण र हस्तान्तरण नीतिमा आधारित रहेर आयोजनाको विकास गरिने छ । प्रसारण लाइनबाट प्रभावित घरपरिवारलाई विद्युत् आयोजनामा लगानीको अवसर प्रदान गर्ने व्यवस्था घोषित बजेटले गरेको छ । त्यसैगरी विद्युत् महसुल निर्धारण र पुनरवलोकन, विद्युत् खरिद सम्झौतालगायत समग्र विद्युत् क्षेत्रको नियमन र व्यवस्थापनका लागि विद्युत् नियमन आयोगको गठन गरिने प्रतिबद्धता जनाइएको छ । देशभर स्मार्ट मिटर प्रणाली लागू गरिनुका साथै वितरण प्रणालीलाई स्वचालित एवं आधुनिकीकरण गरी स्मार्ट ग्रीड प्रणालीको रूपमा विकास गरिने भएको छ । समग्र ऊर्जा क्षेत्रको विकासका लागि ८३ अर्ब ८९ करोड ५२ लाख रकम नवनिर्मित बजेटमा विनियोजन गरिएको छ । नेपालको ऊर्जा क्षेत्रका उदीयमान र चम्किला नक्षत्र कुलमान घिसिङ एउटा विवेकशील र नतिजापरक कार्यसम्पादनको अनुपम उदाहरण हुनुहुन्छ । प्रत्येक नेपालीहरूको आँखाका नानी बन्नु भएका घिसिङलाई नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले कार्यकारी निर्देशकको भूमिकामा प्राप्त गरेपछि लोडसेडिङमा भारी गिरावट आएको छ । २०७३ कार्तिकदेखि काठमाडौँ उपत्यकाको ग्राहस्थ लोडसेडिङ, २०७४ वैशाखबाट देशभरको ग्राहस्थ लोडसेडिङ र २०७५ वैशाख ३१ देखि देश भरको औद्योगिक लोडसेडिङ चरणबद्धरूपमा अन्त्य भएपछि अब मुलुक पूर्णरूपमा लोडसेडिङमुक्त भएको छ । प्रायः घाटामा गइरहने विद्युत् प्राधिकरण यस वर्षदेखि मुनाफामा जान थालेको छ । त्यसैले त कार्यकारी निर्देशकले यस वर्ष सर्वोत्कृष्ट इन्जिनियर र सर्वोत्कृष्ट सिईओको पुरस्कार पनि प्राप्त गर्नु भएको छ । ऊर्जाशील कार्यकारी निर्देशकको विश्लेषणात्मक कामयावी क्रियाकलापले मुलुकका विविध क्षेत्रका नेतृत्व र प्रतिभाहरूलाई एक किसिमले जुरुक जुरुक बनाएको छ । असम्भाव्य क्रियाकलापहरूको माझमा सम्भावनाको बिजारोपण गरेको छ । सफलता दृढ इच्छाशक्ति, अनवरत प्रयास,

सकारात्मक दृष्टिकोणमा निर्भर हुने सन्देश प्राप्त भएको छ । सारमा भन्नु पर्दा नेपालको ऊर्जा क्षेत्र गतिशील नेतृत्व र ऊर्जाशील कर्मचारीहरूको सामर्थ्यबाट समृद्धिको दिशामा गतिमान भएको छ ।

हालै प्रकाशित आर्थिक सर्वेक्षण २०७४/७५ अनुसार चालू आर्थिक वर्षको प्रथम आठ महिनामा विद्युत् उत्पादन सात दशमलव चार प्रतिशतले बढेर एक हजार चौवालीस दशमलव छ प्रतिशत मेगावाट पुगेको छ । ८३००० मेगावाटको सम्भाव्य क्षमता भनिएको नेपालमा बल्ल एक सय सात वर्षपछि विद्युत् उत्पादनले एक हजार मेगावाट नाघेको छ । त्यसैगरी विद्युत् सेवा उपभोग गर्ने ग्राहकहरूको संख्या ३५ लाख ९२ हजार पुगेको छ । यस आर्थिक वर्षमा निजी प्रवर्द्धकबाट ३९ दशमलव पाँच प्रतिशत मेगावाट र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट ३२ दशमलव छ प्रतिशत मेगावाट गरी जम्मा ७२ दशमलव एक प्रतिशत मेगावाट जलविद्युत् थप उत्पादन भई राष्ट्रिय ग्रीडमा जोडिएको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र यसका सहायक कम्पनीहरू बाट कल सात सय १० मेगावाट क्षमताका पाँच वटा जलविद्युत् आयोजना निर्माणको विभिन्न चरणमा रहेका छन् । उक्त पाँच आयोजनाहरूमा कुलेखानी तेस्रो (१४ मेगावाट), माथिल्लो तामाकोशी (४५६ मेगावाट), माथिल्लो त्रिशुली ३ए (६० मेगावाट), राहुघाट (४० मेगावाट) र तनहुँ हाइड्रो (१४० मेगावाट) रहेका छन् । जसमध्ये कुलेखानी तेस्रो र माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजना आव २०७५/७६ मा नै सम्पन्न हुनेछन् । वर्षेनी बढ्दो विद्युत् माग सँगसँगै मुलुकको आयातीत ऊर्जालाई यी दुई आयोजनाले विस्थापित गर्ने अपेक्षा यत्रतत्र सर्वत्र गरिएको छ । तत्पश्चात् मुलुकबाट उर्जा निर्यात गर्न सकिने दर्बिलो आधारशीला तयार हुनेछ । सर्वेक्षणअनुसार हाल कुल ऊर्जा खपत अनुपात परम्परागत ऊर्जाबाट ६८ दशमलव नौ प्रतिशत, व्यापारिक ऊर्जाबाट २७ दशमलव नौ प्रतिशत र नवीकरणीय ऊर्जाबाट पाँच दशमलव नौ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी यस आर्थिक वर्षमा विद्युत् चुहावट समग्रमा दुई दशमलव सात प्रतिशतले घटेको छ । यति हुँदा हुँदै हालसम्मको हाम्रो विद्युत् उत्पादन जडित क्षमता झण्डै १०४४ मेगावाट रहेको छ । यो जलस्रोतको दृष्टिले कुल सम्भाव्य क्षमताको एक दशमलव २५ प्रतिशत मात्र हो । साथै ११ नगरपालिका र एक सय तीन गाउँपालिकामा आजसम्म पनि राष्ट्रिय प्रसारणमार्फत विद्युत्को पहुँच पु-याउन सकिएको छैन । २५ प्रतिशत जनता अझै विद्युत्को ओझेलमा परेका छन् । विद्युत् एउटा त्यस्तो संवेदनशील सेवा हो जसलाई समग्र विकासको पूर्वशर्त मानिन्छ । भान्सा प्रशासनदेखि विश्वप्रशासनसम्म हर क्षेत्रमा ऊर्जाको सम्भावना र उपयोग बढेर गएको छ । प्रकाश शक्ति, ताप शक्ति, चिस्यान शक्ति, चुम्बकीय शक्ति, उपकरण र प्रविधि सञ्चालन शक्तिलगायतका शक्तिहरू यसै सेवामार्फत प्राप्त गर्न सकिन्छ । सरकारसँग भएको सार्वजनिकता र वैधानिकता अनि निजी क्षेत्रसँग भएको प्रविधि र व्यावसायिकताको उचित संयोजन र सहकार्यबाट विद्युत् विकास सम्भव छ । विगतका सदन, सरकार र सम्झौताहरूको अकर्मण्यताले गर्दा विद्युत् उत्पादन र वितरणमा अभूतपूर्व अभावको लामो शृंखलासँगै ऊर्जा सङ्कटको असाधारण परिस्थिति व्यहोर्नुप-यो । अहिले पनि नेपाल पेट्रोलियम इन्धनमा अत्याधिक परनिर्भर छ । यहाँ भारतीय नाकाबन्दीले आक्रान्त बनाउँदा सर्वसाधारणको साँझ बिहान चुल्हो बल्न पनि हम्महम्म प-यो । त्यसको भरपर्दो विकल्प जलविद्युत् र सौर्यऊर्जा नै हो । तर त्यो हामी अझै बुझ्न सकिरहेका छैनौं । सौर्य ऊर्जाका लागि प्रशस्त पुँजी आवश्यक पर्दछ । सर्वसाधारणका लागि त यो आकाशको फल जस्तै हुन्छ । मुलुकमा प्रशस्त जल उपहार छ, त्यो यसै खेर गइहेको छ । पानी पेट्रोलियमझै किन्न पर्दैन । त्यसलाई ऊर्जा शक्तिमा बदल्न सके मुलुक यसैबाट कायापलट हुन सक्छ । साथै विद्युत् निर्यातबाट प्रशस्त हवाईट डलर आर्जन गरि शोधनान्तर स्थिति पनि सुदृढ गर्न सकिन्छ । जलविद्युत् निर्यातबाट नै नेपाल दुई दुंगाबीचको तरुल होइन, डाइनामाइट बन्न सक्छ । त्यो सम्बद्ध पक्षले बुझ्नेपर्ने हुन्छ । भोटको राजनीति सत्ताको मोह, कमिसनको चक्कर, दवन्द्व, बन्द र हडताल जस्ता अवाञ्छित क्रियाकलापले विद्युत् क्षेत्र लामो समयसम्म नतमस्तक बन्न पुग्यो । तर अब त्यस्ता गतिविधि दोहोरिनु हुँदैन । विगतमा भन्ने

गरिएको राजनैतिक अस्थिरता विद्युत् विकासको बाधक हो भन्ने कुरा पनि अब समाप्त भएको छ । सारभुत रूपमा मुलुकको आर्थिक समृद्धिको प्रमुख आधारशीला जलविद्युत् नै भएकोले अब सरकारको अर्जुनदृष्टि यसै क्षेत्रमा केन्द्रित रहन आवश्यक छ । सरकारले लिएको समृद्धि नेपाल र सुखी नेपालीको लक्ष्य पनि यसमार्फत हासिल हुने अपेक्षा गरिन्छ ।

श्रोत: आर्थिक दैनिक, २०७५/०२/२७

तामाकोशी आयोजनामा भ्रष्टाचार भएको भन्दै अख्तियारमा उजुरी

माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजनामा भ्रष्टाचार भएको भन्दै अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजुरी परेको छ । माथिल्लो तामाकोशी सेयर सरोकार संयुक्त संघर्ष समितिले आयोजनामा व्यापक भ्रष्टाचार भएको भन्दै छानबिनको माग गर्दै गत मंगलबार अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजुरी दर्ता गराएको हो । राष्ट्रिय गौरवको आयोजना माथिल्लो तामाकोशीलाई दोलखाली जनताले कुनै अवरोध सिर्जना नगरी ९२ प्रतिशत काम सम्पन्न सहयोग गरेको मौकाको फाइदा उठाउँदै तामाकोशी आयोजनामा भ्रष्टाचार भएको भन्दै कारबाहीको लागि अख्तियारमा उजुरी दर्ता गराएको संघर्ष समितिका संयोजक बर्मा लामाले बताए । पटक-पटक दोलखाली जनताले वर्तमान तामाकोशीको टिमले गरेका बेथिति, अनियमितता र दोलखा जिल्लावासीलाई निश्चित गरेको १० प्रतिशत सेयर न्यायोचित वितरणको बारेमा, लागत बढेको विषयमा, समय अवधि बढेको, भ्रष्टाचारलगायतको विषयमा ध्यानाकर्षण गराउँदा समेत सम्बन्धित निकाय कानमा तेल हालेर बसेका कारण अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा उजुरी दर्ता गराउनुपरेको लामाले बताए । अख्तियार उजुरी दर्ता मात्र नभई अप्पर तामाकोशीलाई दोहन गरी खानेहरुविरुद्ध सबै किसिमको आन्दोलन जारी रहेको उनको भनाइ छ । तामाकोशी आयोजनाको सार्वजनिक खरिद ऐनबमोजिम ठेक्कापट्टाको काम नभएकाले त्यसको समेत छानबिन गर्न माग गरिएको छ । आयोजनाले गुणस्तरीय सामान खरिद नगरी फरक-फरक कम्पनीका सस्तो मूल्यका उपकरण खरिद गरी आयोजनामा व्यापक अनियमितता गरेको बताइएको छ । खाडीचौर-चरीकोट सडकखण्डको दुरवस्था देखाई काम समयमा नै सम्पन्न नगर्ने र माग भई आउने हेभी इक्विपमेन्टहरु समयमा नै आयोजना स्थल नपुग्ने अवस्थामा सम्झौताबमोजिमको काम नभएको भन्दै उपकरण सप्लाई गर्ने कम्पनीले क्षतिपूर्ति माग गर्दा ठूलो रकम हिनामिना हुने भएकोतर्फ संकेत गर्दै उनीहरुले त्यसतर्फ पनि छानबिन गर्न अख्तियारसँग माग गरेका छन् । कांग्रेस नेता बर्मा लामा संयोजक रहेको उक्त समितिमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा)का नेता हिरा थोकर सहसंयोजक र वैज्ञानिक समाजवादी कम्युनिष्ट पार्टीका दोलखा संयोजक बद्री कुमार चौलागाई सचिव रहेका छन् । त्यस्तै नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा) केन्द्रीय सदस्य गंगा कार्की विश्वले माथिल्लो तामाकोशी आयोजना जलमाफियाहरुको कमाइ खाने भाँडो बन्दै आएको बताएका छन् । उनले भने, '३५ अर्ब लगानीमा बन्ने भनेको आयोजना ६० अर्ब लाग्ने भन्नथालेका छन् ।' उनले माथिल्लो तामाकोशी आयोजनाका बारेमा व्यापक असन्तुष्टि व्यक्त गर्दै आफ्नो सामाजिक सञ्जाल फेसबुकमा लेखेका छन्, 'अप्पर तामाकोशी जलमाफियाहरुले फिँज काढेर खाएर सके । ३५ अर्ब लगानीमा बन्ने भनेको आयोजना ६० अर्ब लाग्ने भन्नथालेका छन् । भूकम्पपछिको क्षतिको समीक्षामा विज्ञान नाम गरेका आयोजना प्रमुखले एक/दुई अर्ब यताउति भए मात्रै नत्र ३५ अर्बमै काम सम्पन्न हुन्छ भनेर सर्वदलीय बैठकमा भनेका थिए । तर अहिले ६० अर्बको कुरो छ । आयोजना सम्पन्न हुने अवधि पनि ०७६ साल पु-याए । त्यस्ता जलमाफियाहरुलाई अख्तियारले देख्दैन । आयोजना प्रमुख बन्नलायक अरु नेपाली इन्जिनियर छैनन् ? कसकसको मिलिभगतमा यस्तो भएको छ ? जनप्रतिनिधि भन्नेहरु किन चुप छन् ? चुनावमा लिएको पैसो कराउँछ भनेर ? राष्ट्रको गौरव तामाकोशी डुबाउने सबै राष्ट्रघातीहरुलाई तिरस्कार गर्न सुरु गरौं ।'

श्रोत: कारोबार, २०७५/०२/२७

माथिल्लो तामाकोशीको लागत ६५ अर्ब

भीम गौतम

स्वदेशी लगानीमा निर्माणाधीन नेपालकै ठूलो ४५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत् आयोजनाको लागत ६५ अर्ब पुग्ने भएको छ । आयोजना निर्माण सुरु हुँदा ब्याजसहित ४१ अर्ब रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको आयोजनाको लागत झण्डै २४ अर्ब बढेर ६५ अर्ब रुपैयाँ पुग्ने भएको हो ।

सुरुमा ३५ अर्ब २९ करोड ४१ लाख लागत अनुमान रहेकोमा भूकम्प, नाकाबन्दी, विदेशी मुद्रामा भएको बढोत्तरी लगायतको कारणले हाल ४९ अर्ब २९ करोड ५५ लाख पुगेको छ । “भूकम्प, नाकाबन्दी, विदेशी मुद्रा बढ्नु लगायतका कारणले लागत बढेर ४९ अर्ब २९ करोड पुगेको छ, यो ब्याजबाहेकको लागत हो,” अपर तामाकोशी हाइड्रो पावरका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विज्ञान श्रेष्ठले भने, “ब्याजसहित करिब ६५ अर्ब पुग्ने देखिएको छ ।”

९६ प्रतिशत काम पूरा भएको आयोजना आगामी हिउँदभित्रै निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । आयोजनाका अनुसार सिभिल, हाइड्रोमेकानिकल, मेकानिकल तथा इलेक्ट्रिकल, प्रसारण तथा सवस्टेशन गरी चार लटका साथै प्रवेश मार्ग, निर्माण सुपरीवेक्षण परामर्श सेवा, प्रशासनिक खर्च, जग्गाको मुआब्जा तथा वातावरण व्यवस्थापन लगायतमा पहिलाको तुलनामा १७ प्रतिशत बढेर ४१ अर्ब २५ करोड ८८ लाख रुपैयाँ पुगेको छ । सिभिल, हाइड्रोमेकानिकल, मेकानिकल तथा इलेक्ट्रिकल, प्रसारण तथा सवस्टेशनको लागत बढेर ३३ अर्ब ५६ करोड ९१ लाख तथा पहुँच मार्ग, पूर्वाधार, इन्जिनियरिङ, निर्माण अनुगमन लगायतको लागत ७ अर्ब ६८ करोड ९६ लाख रुपैयाँ पुगेको आयोजनाले जनाएको छ ।

आयोजनाको लागि विद्युत् प्राधिकरण, कर्मचारी सञ्चय कोष, नेपाल टेलिकम, नागरिक लगानी कोष र राष्ट्रिय बिमा संस्थानले २७ अर्ब ३८ करोड ३४ लाख लगानी गर्न लागेकोमा कम्पनीले थप ७ अर्ब ६२ करोड ५५ लाख ऋण थपका लागि अनुरोध गरिसकेको छ । स्वपूँजीतर्फ सर्वसाधारण र स्थानीयवासीको सेयरसहित ७ अर्ब ९४ करोड २५ लाख लगानी हुन लागेको छ । दोलखावासी र सर्वसाधारणका लागि भने सेयर दिन बाँकी छ । दोलखावासीलाई आगामी असारको दोस्रो साता तथा सर्वसाधारणका लागि आगामी साउनमा सेयर निष्कासन गर्न लागेको छ । आयोजना निर्माण गर्दा प्रतिडलर ८० रुपैयाँ रहेकोमा डलरको भाउ १ सय ८ रुपैयाँसम्म वृद्धि हुँदा ७ अर्ब ६ करोड ५७ लाख लागत बढेको छ । आयोजनाका अनुसार विदेशी ठेकेदार तथा परामर्शदाताहरूलाई विदेशीमा मुद्रामा भुक्तानी गर्दा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृति लिनुपर्ने र सोहीक्रममा १५ दिनसम्म लाग्ने व्यवस्था रहेकोमा गत आर्थिक बर्षको अन्त्यदेखि राष्ट्र बैंकले सोझै स्वीकृति नदिइ विद्युत् विकास विभागबाट सिफारिस ल्याउनुपर्ने नयाँ नियम स्वीकृति गरेपछि तथा सटहीका लागि पटके सुविधा लिनुपर्ने व्यवस्थाले समेत आयोजनाको लागत महंगिदै गएको छ । सुरुमा १० प्रतिशत ब्याजदरमा आयोजना बनाउनका लागि कर्मचारी सञ्चय कोष लगायतबाट ऋण लिएको आयोजनाको ब्याजदर १२ प्रतिशतसम्म पुग्नु, भूकम्पको कारणले पहुँच मार्गमा क्षति पुगेपछि यसका लागि थप सुरुङ मार्गको निर्माण, खाडीचौरदेखि चरिकोटसम्मको सडक मर्मतमा ढिलाइ हुँदा ठूला उपकरण ढिला भएकाले पनि लागत बढ्दै गएको आयोजना स्रोतले जनाएको छ । सुरुमा आयोजनाले ऋणको ब्याज २५ प्रतिशत हुने अनुमान गरिएकोमा अहिले ४० प्रतिशत पुग्ने देखिएको छ ।

हिउँदभित्र आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएपनि लट नम्बर २ को काममा समेत

हाइड्रोमेकानिकलको काममा ठेकेदार कम्पनीले ढिलाइ गर्दा समस्या आएको छ । कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत श्रेष्ठ भने वैकल्पिक उपायको खोजी गरेर तोकिएको समयमा आयोजना निर्माण हुने बताउँछन् ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०२/२८

चीनसँग ऊर्जा सहकार्य सम्झौता हुने

मन्त्रिपरिषद्द्वारा ऊर्जा मन्त्रालयको प्रस्ताव स्वीकृत

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको चीन भ्रमणमा हुने ऊर्जा सहकार्य सम्झौतासम्बन्धी प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्ले पारित गरेको छ । ऊर्जा मन्त्रालयले तयार पारेको सम्झौतासम्बन्धी प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्ले आइतबार पारित गरेको हो ।नेपाल र चीनबीच ऊर्जा सहकार्यका लागि यसअघि नै समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भइसकेको छ । समझदारीमा चीनले नेपाली ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी गर्न सहज वातावरण बनाउने, दुई देशबीच अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने र ऊर्जा सहकार्यका लागि दुवै देशको साझा संयन्त्र बनाउने उल्लेख छ । अघिल्लो वर्ष नेपाल र चीनबीच ऊर्जा सहकार्य समझदारीपत्र (एमओयू) मा हस्ताक्षर भएको हो ।

सोही समझदारीलाई आधार मानेर ऊर्जा सहकार्य सम्झौताको प्रस्ताव तयार पारिएको ऊर्जा मन्त्रालयले जनाएको छ । प्रधानमन्त्री ओलीको भ्रमणका क्रममा हुने सम्झौतामा दुई देशबीच ऊर्जा क्षेत्रमा पारस्परिक सहयोग गर्ने संयन्त्र बनाउने, दुई देशबीचको अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनहरू पहिचान गरी निर्माणको आधार तयार पार्ने, एक अर्काको देशमा ऊर्जा र प्रसारण लाइनमा लगानीका लागि सहज वातावरण बनाउने विषय सम्झौतामा रहेको ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले जानकारी दिए ।

‘भारतसँग भएको जस्तै संयन्त्र चीनसँग पनि बनाउने प्रस्तावमा उल्लेख छ,’ उनले भने, ‘यो भारतसँग भएको जस्तै छाता सम्झौता हुनेछ, जसले अन्य सम्झौताहरू निर्यात गर्नेछ ।’ नेपाल र भारतबीच २०६७ कात्तिकमा ऊर्जा व्यापार सम्झौता भएको थियो । लामो समयको रस्साकस्सीपछि नेपाल र भारतबीच आपसमा ऊर्जा व्यापार र आदान प्रदान गर्ने सम्झौता भएको हो । सोही सम्झौताअनुरूप नेपाल र भारतबीच ऊर्जा सचिव र सहसचिव स्तरीय संयन्त्र बनाइएको छ । यही संयन्त्रले दुई देशबीचको ऊर्जासम्बन्धी सहकार्य, नियम र सम्झौतालाई छलफल गर्दै आएको छ । यो संयन्त्रको बैठक वर्षमा दुईपटक बस्ने व्यवस्था छ ।

नेपालले भारतसँग ऊर्जा व्यापार सम्झौता गरे पनि भारतले २०१६ को डिसेम्बरमा जारी गरेको अन्तरदेशीय ऊर्जा व्यापारसम्बन्धी निर्देशिकाले भारतको सरकारी वा निजी क्षेत्रको ५१ प्रतिशत लगानी भएको आयोजनाबाट मात्रै विद्युत् खरिद गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसले नेपालमा ठूला आयोजनामा अन्य देशको लगानी निरुत्साहित हुने अवस्था भएको भन्दै विरोध भइरहेको छ ।

नेपालले भारतसँग मात्रै ऊर्जा व्यापार सम्झौता गरेको छ । चीनसँगै बंगलादेशसँग पनि ऊर्जा व्यापार सम्झौता गर्ने सरकारी तयारी छ ।

नेपाल र चीनबीच ऊर्जा सहकार्य सम्झौतामा हस्ताक्षर भई अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन बने भारतबाहेक चीनसँग पनि ऊर्जा आदान प्रदान गर्ने बाटो खुला हुनेछ । अहिले नेपालले अपुग विद्युत् भारतसँग खरिद गरिरहेको छ । मन्त्रिपरिषद्को आइतबारको बैठकले प्रधानमन्त्री ओलीको चीन भ्रमणका क्रममा चीनसँग हुने ऊर्जा सहकार्य सम्झौतामा हस्ताक्षर गर्न ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनलाई अख्तियारी दिने निर्णयसमेत गरेको छ ।

चीनले यसअघि नै ऊर्जा मन्त्रालयसँग नेपालले चीनबाट लगानीको आशा गरेको आयोजनासम्बन्धी विवरण माग गरेको मन्त्रालय स्रोतले जानकारी दिएको छ । मन्त्रालयले ५ वटा जलविद्युत् आयोजना र ५ वटा प्रसारण लाइन आयोजनाको विवरण परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत चिनियाँ पक्षलाई विवरण पठाइसकेको छ ।

उक्त प्रस्तावमध्ये एक जलविद्युत् आयोजना चीनले उपहारस्वरूप बनाइदिने प्रस्ताव गर्ने सम्भावना रहेको मन्त्रालय स्रोतले जानकारी दियो । मन्त्रालयले चिनियाँ पक्षलाई ७ सय ६२ मेगावाटको तमोर, ४ सय ५० मेगावाटको किमाथांका अरुण, ३ सय मेगावाटको उत्तरगंगा, ४ सय १० मेगावाट क्षमताको नलसिंहगाड र ७ सय ५० मेगावाटको पश्चिमसेती आयोजनाको नाम पठाएको छ । यस्तै प्रसारण लाइन आयोजनामध्ये गल्छी-केरुङ ४ सय केभी, बुटवल-अत्तरिया-महेन्द्रनगर ७६५ केभी, पूर्व-पश्चिम पहाडी लोकमार्ग ४ सय केभी, मस्याङ्दी-काठमाडौं ४ सय केभी, कर्णाली र कोसी करिडोर प्रसारण लाइन आयोजनाको विवरण पठाएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०२/२८

तनहुँ जलविद्युत् अयोजनाको काम २ महिनाभित्र सुरु हुने

१४० मेगावाटको तनहुँ जलविद्युत् आयोजनाको ठेक्का सम्झौता दुई महिनाभित्र हुने भएको छ । एसियाली विकास बैंक (एडीबी) ले केही दिनभित्र ठेक्कासम्बन्धी कागजात स्वीकृत गर्ने हुँदा सम्झौता तयारी गरिएको हो ।

दुई महिनाभित्र सम्झौता गरी आगामी मंसिरदेखि आयोजनास्थलमा काम सुरु गर्ने तयारी थालिएको तनहुँ हाइड्रोपावर लिमिटेडका प्रबन्ध निर्देशक प्रदीपकुमार थिकेले बताए । “एडीबीले प्याकेज १ र २ को ठेक्कासम्बन्धी कागजात अर्थात् कम्पनी छनोटको स्वीकृत केही दिनभित्र दिन्छ,” उनले भने, “आवश्यक स्वीकृति प्राप्त हुनासाथ सम्झौता हुन्छ ।”

कम्पनीले आयोजना आवास, आवश्यक विद्युत् व्यवस्थापनलगायत निर्माणको पूर्वतयारी पूरा गरेको छ । थिकेका अनुसार तेस्रो प्याकेज अर्थात् प्रसारणलाइन निर्माणको ठेक्काका लागि आशयपत्र माग गरिएको र असारसम्म सम्झौता हुनेछ । ३ वटै प्याकेजको काम समानान्तररूपमा गर्ने गरी तयारी भइरहेको पनि उनले बताए । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग केही दिनअघि आयोजनाको विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) मा प्रारम्भिक हस्ताक्षर भएको छ ।

५ करोड रुपैयाँ बैंक ग्यारेन्टी जम्मा गरेपछि यसै साता पीपीएमा अन्तिम हस्ताक्षर हुने थिकेले जानकारी दिए । करिब ५ वर्षभित्र निर्माण पूरा गर्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनाको विद्युत् उत्पादन गर्ने मिति (आरसीओडी) २०८० चैत मसान्त तोकिएको छ । आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् ३५ किलोमिटर टाढा २२० केभीको न्यू-भरतपुर सबस्टेसनमा जोडिनेछ ।

आयोजनाका लागि हिउँदमा प्रतियुनिट १२.४० रुपैयाँ र वर्षामा प्रतियुनिट ६.०८ रुपैयाँ दर कायम भएको प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए । वर्षामा बढी ऊर्जा उत्पादन हुने हुँदा खरिद दर कम भएको हो । सरकारले जलाशय आयोजनाको पीपीए हिउँदमा प्रतियुनिट १२.४० रुपैयाँ र वर्षामा प्रतियुनिट ७.१० रुपैयाँ निर्धारण गरेको छ । वर्षामा कुल ऊर्जा उत्पादन ५० प्रतिशत नाघ्न नहुने प्रावधान छ । तर, आयोजनाको वर्षाको ऊर्जा ६५ प्रतिशत कायम गरिएको छ । टेक अर पे (लिउ या तिर) प्रावधानमा गरिएको पीपीएमा वार्षिक ३ प्रतिशतका दरले ८ पटक मूल्यवृद्धिको व्यवस्था गरिएको छ । आयोजना निर्माणमा भएको ढिलाइबारे सांसद कृष्णकुमार श्रेष्ठले व्यवस्थापिका संसद्मा आवाज उठाएका थिए ।

-कृष्ण न्यौपाने

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०२/२९

चमेलियाको पूर्वाधारले बढायो निजी लगानी

लक्ष्मीप्रसाद उपाध्याय

काठमाडौं, जेठ २९ गते । चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणसँगै सडक यातायात तथा प्रसारण लाइन लगायतका पूर्वाधार निर्माणले सात गुणाभन्दा बढी क्षमताका जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि निजी क्षेत्र आकर्षित भएको छ । सरकारको एक हिस्सा लगानीले निजी क्षेत्रको दस गुणा लगानी थप आकर्षित गर्छ भन्ने उदाहरण चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण भएको छ ।

उक्त आयोजना निर्माण पूरा भएपछि चमेलिया र कालङ्गा गाड तथा पश्चिम सेती जलाधार क्षेत्रमा निजी लगानी आकर्षित हुँदैगएको छ । झण्डै १० वर्षको समय लगाएर ३० मेगावाटको चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाद्वारा उत्पादिन बिजुली राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्न दार्चुलाको बलाँचदेखि कैलालीको अत्तरिया सबस्टेसन जोड्ने १३२ केभीको प्रसारण लाइनको निर्माणसँगै त्यो क्षेत्रमा चमेलियाभन्दा झण्डै सात गुणा बढी क्षमताका जलविद्युत् आयोजना निर्माण हुन थालेका छन् ।

बलाँच र अत्तरियामा दुईवटा सब स्टेशन र १३१ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन निर्माणसँगै निजी क्षेत्र थप आकर्षित भएको हो । दार्चुलाको बलाँचदेखि कैलालीको अत्तरियासम्म डबल सर्किटको प्रसारण लाइन निर्माण भएको छ ।

चमेलिया जलविद्युत् आयोजना प्रमुख अजयकुमार दाहालका अनुसार चमेलिया जलविद्युत् आयोजनासँगै प्रसारण लाइन निर्माण भएपछि साना ठूला गरी विभिन्न जलविद्युत् आयोजनाले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग १३० मेगावाटको विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गरिसकेका छन् । एक सय मेगावाटका विभिन्न जलविद्युत् आयोजना पीपीए गर्ने क्रममा रहेका छन् ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका अनुसार दार्चुलाको बलाँचसम्म प्रसारण लाइन बनेपछि निजी क्षेत्रबाट १५० मेगावाटका तीनवटा जलविद्युत् आयोजना निर्माण हुन थालेका छन् । त्यसैगरी चमेलियाको सहायक खोला नौगाडमा ८.५ मेगावाटको तल्लो नौगाड र आठ मेगावाटको माथिल्लो नौगाड निर्माणको क्रममा रहेका छन् । बलाँचदेखि नजिकै रहेको बझाङ जिल्लाको कालङ्गा खोलामा ६५ मेगावाटका तीनवटा आयोजनासँग प्राधिकरणले विद्युत् खरिद सम्झौता गरी निर्माणधीन अवस्थामा रहेका छन् ।

३० मेगावाटको चमेलिया जलविद्युत् आयोजनाको लागत झण्डै १४ अर्ब रुपियाँ लागेको छ । यहीं लागतलाई आधार मान्ने हो भने २१० मेगावाटका जलविद्युत् आयोजनामा निजी क्षेत्रको झण्डै ९० अर्ब रुपियाँ लगानी हुने देखिएको छ ।

चमेलिया जलविद्युत् आयोजना प्रमुख दाहालका अनुसार डबल सर्किट प्रसारण लाइन बनेपछि चमेलिया, पश्चिम सेती र बूढीगङ्गा जलाधार क्षेत्रमा थप जलविद्युत् आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन हुने क्रम निकै बढेको छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले भन्नुभयो, चमेलियाको प्रसारण लाइनले हालको प्रदेश ७ को जलविद्युत् विकासका लागि आधारस्तम्भ भएको छ । कैलालीको

अतरियादेखि उत्तरी हिमाली जिल्लासम्म उत्तर दक्षिण निकै लामो प्रसारण लाइन निर्माण भएपछि यहाँका दर्जनौँ खोलानाला तथा नदीमा आयोजना निर्माणका लागि सहज भएको छ । निजी क्षेत्रले उत्पादन गरेको बिजुली राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्न सजिलो भएको छ ।

विद्युत् उत्पादनभन्दा पनि प्राधिकरणको प्रसारण लाइनसम्म जोड्ने प्रसारण लाइन निर्माण गर्दा बढी लागत लाग्ने भएकाले आकर्षक जलविद्युत् आयोजनामा पनि निजी क्षेत्रले हात हाल्न नसकेको अवस्थामा पश्चिम नेपालमा उत्तर दक्षिण प्रसारण लाइन निर्माण भएपछि निजी क्षेत्र त्यतातर्फ बढी आकर्षित भएको कार्यकारी प्रमुख घिसिङले बताउनुभयो ।

काबेली तथा कालिगण्डकी करिडोर क्षेत्रमा प्राधिकरणले निर्धारित समयमा प्रसारण लाइन र सबस्टेसन निर्माण गर्न नसक्ने वातावरण देखिएको भन्दै निजी क्षेत्रबाट उत्पादित बिजुली खेर जान सक्ने प्रति चौतर्फी चिन्ता भइरहेको छ । प्राधिकरणले विद्युत् खरिद सम्झौता गरेका निजी क्षेत्रका आयोजनाले विद्युत् उत्पादन गरेर पनि प्रसारण लाइनमा जोड्न नपाउने समस्या नहुन दिन प्राधिकरणको व्यवस्थापनले नियमित अनुगमन सुरु गरेको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०२/२९

आर्थिक वृद्धि आठ प्रतिशत पुर्याउन पनि लगानीयोग्य रकम आवश्यक छ

सुनिल केसी, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत

एनएमबी बैंक लिमिटेड

करिब २८ वर्ष बैंकिङ क्षेत्रको अनुभव हासिल गरेका सुनिल केसी हाल एनएमबी बैंकको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पदमा कार्यरत छन्। तत्कालीन गिन्डलेज (अहिलेको स्ट्यान्डर्ड चार्टर्ड) बैंकबाट बैंकिङ क्षेत्रमा प्रवेश गरेका केसी सन् २००८ मा फाइनान्सियल मार्केट हेड भएपछि एनएमबी बैंकको नायव महाप्रबन्धकका रूपमा प्रवेश गरेका थिए।

गत चैत १ गतेबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृतमा नियुक्त भएका केसी यसअघि एनएमबी बैंकमा नै नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृतमा कार्यरत थिए। राष्ट्र बैंकले ल्याउन लागेको आगामी आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिमा समेट्नु पर्ने विषय, बैंकिङ क्षेत्रमा लगानीयोग्य पुँजीको अवस्था, एनएमबी बैंकका आगामी योजना, अवसर तथा चुनौती र समग्र बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रबारे नागरिकका विष्णु बेल्लासेले केसीसँग गरेको कुराकानीको सम्पादित अंश :

तपाईंले नेपाल राष्ट्र बैंकले आगामी वर्षका लागि ल्याउन लागेको मौद्रिक नीतिमा के कस्ता विषय समेट्न दिनुहुन्छ ?

मौद्रिक नीति लगानीयोग्य पुँजी (तरलता) सहज हुने किसिमको ल्याउनु पर्ने देखिन्छ। सरकारले आर्थिक वर्ष ०७५-७६ का लागि ल्याएको बजेटमा आर्थिक वृद्धि आठ प्रतिशत हुने अनुमान गरेको छ। आर्थिक वृद्धि आठ प्रतिशतमा पुर्याउन पनि लगानीयोग्य रकम आवश्यक पर्ने देखिन्छ। सरकारी लक्ष्य पूरा गर्न पनि बैंकमा प्रशस्त लगानी आवश्यक पर्छ।

अहिले बैंकहरूले तरलताको अभाव खेपिरहेका छन्। कर्जा-पुँजी-निक्षेप (सिसिडी) अनुपातको अहिलेको व्यवस्थालाई हटाउन सकिए तरलता अभाव केही हदसम्म समाधान हुने थियो। अर्थात् सिसिडी रेसियोलाई फरक ढंगले सोच्नु जरुरी छ।

अहिले राजनीतिमा पनि स्थायित्व आएको छ। स्थायी सरकार आएको छ। लगानीको वातावरण तयार भएको छ। यतिबेला बैंकबाट ऋण लिएर व्यवसाय गर्ने बढ्दैन थालेका छन्। बैंकले पनि लगानीयोग्य पुँजी अभाव हुन नदिन विदेशी संघसंस्थाबाट ऋण लिएर लगानी बढाउँदै गएका छन्। नेपाल राष्ट्र बैंकले पनि कुल पुँजीको २५ प्रतिशतसम्म ल्याउन दिने व्यवस्था गरेको छ। राष्ट्र बैंकको यस्तो व्यवस्थाले बैंकहरूले पनि विदेशी संघसंस्थाबाट ऋण लिने प्रक्रिया सुरु गरेका छन्।

नेपालमा भएको कोषले मात्र नपुगेर विदेशबाट समेत रकम ल्याउन लागिएको हो। यसले पनि बैंकिङ क्षेत्रमा देखिएको तरलता समस्या समाधान गर्न केही सहयोग पुग्ने देखिन्छ। आगामी मौद्रिक नीति लगानीयोग्य पुँजी अभाव हटाउने किसिमको आउने अपेक्षा गरेको छु।

केही बैंकले त विदेशी संस्थाबाट सस्तो ब्याजदरमा लगानीयोग्य पुँजी (तरलता) ल्याउने तयारी समेत गरेका छन्। एनएमबी बैंकले पनि तयारी थालेको थियो। अहिले त्यो प्रक्रिया कहाँ पुगेको छ ?

दुई-तीनवटा बैंकले प्रक्रिया सुरु गरिसकेका छन्। एनएमबीले पनि आइएफसीबाट रकम ल्याउने अन्तिम तयारी गरिरहेको छ। अन्य दुईवटासँग पनि कुराकानी भएको छ। समझदारी गर्ने तयारीमा पुगेका छौं।

विदेशी संघसंस्थाबाट ल्याएर बैंकिङ प्रणालीमा देखिएको तरलता समस्या समाधान हुने कुरामा तपाईं कति विश्वस्त हुनुहुन्छ ?

कोर क्यापिटलको २५ प्रतिशतसम्मको रकम लिएर त समस्या समाधान हुन सकदैन । अहिले २८ वटा वाणिज्य बैंकको कोर क्यापिटल करिब तीन सय अर्ब छ । त्यसको २५ प्रतिशत भनेको ७५ अर्ब भयो । त्यति रकमले अहिलेको बैंकिङ क्षेत्रमा देखिएको तरलता अभावको समस्या समाधान हुन सकदैन । त्यसैले राष्ट्र बैंकले २५ प्रतिशतसम्म ल्याउन पाउने भनेर जुन 'क्याप' लगाएको छ । त्यो केही खुकुलो पार्नुपर्छ ।

तरलता समस्या समाधान रेमिटेन्सले मात्र पनि गर्न सकदैन । वार्षिक सात-आठ खर्ब आउने रेमिटेन्सको अधिकांश अंश फेरि सामान आयातकै रूपमा बाहिरिने गरेको छ ।

आवको अन्त्यतिर आइपुगिएको छ । यस्तो समयमा त तरलता अभाव हट्नु पर्ने होइन र ?

पहिलेको भन्दा अहिले केही सहज भएको छ । तर, पूरै सहज भएको अवस्था भने होइन । आवको अन्त्यमा सरकारी खर्च बढ्ने गरेका कारण तरलता केही सहज हुने गर्छ । अहिले केही हदसम्म तरलता अभाव समाधान भएपनि पूरै हुन सकेको छैन ।

आगामी आवमा पनि तरलता अभाव केही सहज हुने वा यस्तै अभाव नै हुने होला त ? तपाईंको विचारमा आगामी वर्ष कस्तो हुने अनुमान गर्नु भएको छ ?

आगामी आव पनि तरलता अभाव हुने नै देखिन्छ । राजनीतिक स्थायित्व र लगानीको वातावरण पनि बन्दै गएकोले ऋणको माग बढ्ने अनुमान गरिएको छ ।

पूर्वाधार निर्माण हुने र उद्योग स्थापना हुने क्रम बढ्ने अपेक्षा गरिएको छ । लगानीकर्ताको मनोबल बढेको छ । नयाँ आयोजना स्थापना गर्नेले कर्जाको माग गर्ने र उनीहरूको माग धान्न नसक्ने अवस्था आउने सम्भावना देखिएको छ । कर्जाको मागभन्दा निक्षेप कम हुने अवस्था आउने सम्भावना प्रवल देखिएको छ ।

त्यस्तै पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य बढ्दै गएको छ । पेट्रोलियम पदार्थ खरिदमा नै धेरै रकम बाहिर जाने छ । यसले पनि बैंकिङ प्रणालीमा तरलता अभाव हुने देखिन्छ । विदेशबाट आउने रेमिटेन्सको वृद्धिदरमा समेत कमी आएको छ । त्यसरी आउने रेमिटेन्स पनि सामान आयात गर्नका लागि खर्च गरिने भएकाले पनि समस्या परेको हो । यी सबै कारणले गर्दा आगामी आवमा पनि लगानीयोग्य पुँजीको अभाव हुने देखिन्छ ।

बैंकको सिसिडी रेसियो अहिले पनि टाइट नै छ भनिन्छ नि ?

गत केही महिनायता सुधारोन्मुख देखिएको छ । आवको अन्त्यतिर सरकारी ढुकुटीमा रहेको रकम खर्च हुने भएकाले पनि सिसिडी रेसियो खुकुलो हुन पुग्यो ।

मर्जरपछि एनएमबी बैंकले के कस्ता कार्यक्रम ल्याएको छ ?

मर्जरमा गइसकेपछि गत वर्ष एमएमबीले ३० वटा शाखा खोलेको थियो । अहिले बैंकको शाखा संख्या एक सय नौ पुगेको छ । कर्मचारीको क्षमता वृद्धितर्फ लागेका छौं । बैंक नयाँ फड्को मार्ने स्थितिमा पुगेको छ ।

एनएमबी बैंकले लगानीलाई बढी केमा केन्द्रित गरेको छ ?

एनएमबीले जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जामा पनि त्यति नै लगानी गर्दै आएको छ । बैंकले वैकल्पिक ऊर्जामा लगानी गर्न छुट्टै एकाइ नै स्थापना गरेको छ ।

पूर्वाधारमा पनि लगानी बढाउँदै गएको छ । यो क्षेत्रमा आगामी दिनमा लगानी बढाउँदै लैजाने योजना बैंकले बनाएको छ । राजनीतिक स्थायित्व हुने भएकाले नै आर्थिक गतिविधि सञ्चालन गर्नका लागि उपयुक्त वातावरण बनेको छ । एसएमई लगायत क्षेत्रमा पनि लगानी बढाएका छौं ।

बैंकको वित्तीय अवस्था कस्तो छ ?

बैंकले करिब ८५ अर्ब निक्षेप संकलन गरी ७५ अर्ब कर्जा प्रवाह गरेको छ । सिसिडी रेसियो ७५ प्रतिशतमा सीमित गरेको छ । खराब कर्जा १.१० प्रतिशत छ । बैंकको प्रतिसेयर आम्दानी (इपिएस) २९ रुपैयाँ छ । सबै सूचक सकारात्मक छन्।

आगामी पाँच वर्षको योजना के छन् बैंकका ?

एनएमबी बैंकलाई आगामी पाँच वर्षभित्र देशकै अग्रणी बैंकको रूपमा स्थापित गर्ने छौं । यसका लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार र व्यवसाय विस्तार जस्ता कुराहरुमा विशेष ध्यान दिएर भिन्न किसिमले बैंकलाई अगाडि बढाउने छौं ।

एनएमबी बैंकले एफपिओ ल्याउँदै छ । एफपिओ ल्याउनुको कारण के हो ?

मर्जरपछि संस्थापकको ६० प्रतिशत शेयर हुन पुग्यो । विदेशी साझेदार कम्पनी एफएमओले पनि पुँजी बढाएर २० प्रतिशत पुर्याएको छ । सर्वसाधारणको लगानी बढाउन एफपिओ ल्याएका हौं ।

एफपिओ ल्याउनका लागि नेपाल धितोपत्र बोर्डले स्वीकृति दिएकाले आगामी बुधबारदेखि ल्याउँदै छौं । बैंकको अवस्था सुदृढ रहेकाले एफपिओमा सर्वसाधारणको सहभागिता हुने अपेक्षा गरेका छौं । बैंकले चुक्ता पुँजी बढाउन सय रुपैयाँ अंकित मूल्यमा दुई सय ३३ रुपैयाँ प्रिमियम थप गरी तीन सय ३३ रुपैयाँमा एफपिओ निष्कासन गर्दैछ । बैंकले प्रिमियम मूल्यमा एक करोड १४ लाख १५ हजार एक सय ६३ किता एफपिओ निष्कासन गर्नेछ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०२/२९

४ सय मेगावाटलाई एक करोड

नलगाडलाई नाम मात्रको बजेट

भीमबहादुर सिंह

सरकारले आगामी वर्षको बजेटमा ४ सय १० मेगावाटको नलगाड जलविद्युत् आयोजनाका लागि नाम मात्रको बजेट विनियोजन गरेको छ । विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) निर्माणको चरणमा रहेको आयोजनालाई समेत कम प्राथमिकतामा राखेर बजेट विनियोजन गर्दा जाजरकोटबासी चिन्तित बनेका छन् । आयोजनाको मुआब्जा वितरणका लागि करिब ३ अर्ब बजेट माग गरिएकामा डेढ करोड मात्र विनियोजन भएको छ । आयोजनाका लागि ५ हजार ४ सय रोपनी जग्गाको मुआब्जाका लागि २ अर्ब ७३ करोड रकम माग गरेकामा सरकारले डेढ करोड मात्र विनियोजन गरेको कम्पनीका कार्यकारी प्रमुख नरेन्द्रसिंह भण्डारीले बताए ।

कम बजेट विनियोजन हुँदा डीपीआर, मुआब्जा वितरण र कन्स्ट्रक्सन पावर निर्माणलगायत कार्य अलपत्र पर्ने भण्डारीले बताए । ‘नलगाड हाइड्रोपावरको सब प्रोजेक्टका रूपमा रहेको ४ मेगावाटको ताँसुगाड जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि १ अर्ब बजेट प्रस्ताव गरेका थियौं तर १ करोड पनि विनियोजन भएन,’ उनले भने, ‘सरकारले गत वर्षकै बजेट तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको पाइयो ।’ बजेट विनियोजनको अवस्था हेर्दा नलगाड सरकारको प्राथमिकतामा नपरेको भण्डारीले बताए ।

चालु आर्थिक वर्षसम्म ३ सय ५० रोपनीको मात्र मुआब्जा वितरण भएको उनको भनाइ छ । आगामी आर्थिक वर्षका लागि विनियोजित १ करोड ५० लाखले २५ रोपनी जग्गाको मुआब्जा पनि दिन नपुग्ने उनको भनाइ छ । मुआब्जा वितरण र कन्स्ट्रक्सन पावर निर्माण कार्य एक/दुई वर्षभित्र पूरा नभए आयोजनाले गति नलिने उनले बताए । आगामी आर्थिक वर्षको बजेट हेर्दा नलगाड हाइड्रोपावर छिट्टै पूरा नहुने अवस्था नदेखिएको स्थानीय दीपबहादुर सिंहले बताए । ‘सरकारले नलगाड आयोजना अलपत्र पर्ने भो,’ सिंह भने, ‘कर्णाली प्रदेशको जलाशययुक्त मेघा प्रोजेक्ट निर्माणमा सरकारले खासै चासो नदेखाउनु दुःखद हो ।’ सरकारको प्राथमिकतामा नपर्दा नलगाड हाइड्रोपावर वर्षौंपछि धकेलिने सम्भावना बढेको वडा अध्यक्ष गोविन्द शाहीले बताए । ‘अबको ५/७ वर्षमा आयोजनाको निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखे पनि बजेट विनियोजनको अवस्था हेर्दा २० वर्षसम्म पनि बन्ने देखिँदैन,’ शाहीले भने, ‘सरकारकै कारण नलगाड निर्माणमा ढिलाइ भएको छ ।’

श्रोत: अभियान, २०७५/०२/३०

तल्लो सेतीको डीपीआर तयार गर्न १९ कम्पनीको आशयपत्र

सुनीता आचार्य

तनहुँ । तनहुँ हाइड्रोपावर लिमिटेडद्वारा निर्माणाधीन तल्लो सेती जलविद्युत् आयोजना (१ सय ५ मेवा) को विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयारीका लागि कम्पनी छनोट शुरू भएको छ । उक्त कार्यका लागि १९ कम्पनीमध्येबाट उपयुक्त परामर्शदाता छनोट गर्न लागिएको हो । परामर्शदाता छनोटका लागि बोलपत्र पेश गर्न जेठ ११ गतेसम्मको समय तोकिएको थियो ।

यूरोप, अमेरिकालगायत देशका कम्पनीले पेश गरेको आशयपत्रबाट आगामी २ महीनाभित्र योग्य कम्पनीको छनोट गरिने तनहुँ हाइड्रोपावर लिमिटेडले जानकारी दिएको छ । ‘सबै प्रक्रिया पूरा गरेर ६ महीनाभित्र परामर्शदाता छनोट गरिनेछ,’ कम्पनीका प्रबन्ध निर्देशक प्रदीपकुमार थिकेले भने, ‘परामर्शदाताबाट काम शुरू भएको २० महीनामा डीपीआर तयार हुनेछ । यसका लागि एशियाली विकास बैङ्क (एडीबी)ले २ करोड ५० लाख अमेरिकी डलर अनुदान दिएको छ । डीपीआरका लागि छनोट हुने कम्पनीले आयोजनाको ठेक्का कागजात र विस्तृत इन्जिनियरिङ प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने छ ।

उक्त आयोजना तनहुँ जलविद्युत् आयोजना (१४० मेवा) को विद्युत्गृह हुँदै टेलरेस (पानी निकास सुरुङ)बाट निस्केको पानी उपयोग गरी (क्यास्केड) निर्माण गरिनेछ । २२ करोड अमेरिकी डलर लागत अनुमान गरिएको उक्त आयोजना अर्धजलाशययुक्त हो । जापान अन्तरराष्ट्रिय सहयोग नियोग (जाइका)ले यसअघि नै आयोजनाको पूर्वसम्भाव्यता अध्ययन गरिसकेको छ । कम्पनीले शुरूमा ९२ मेवा क्षमतामा अध्ययन गर्न विद्युत् विकास विभागबाट अनुमतिपत्र लिए पनि सम्भाव्यता अध्ययनले यसको क्षमता १ सय ५ मेवासम्म बढ्न सक्ने अनुमान गरेको थियो ।

यद्यपि गण्डकी नदी बेसिन गुरुयोजनामा भने आयोजनाको क्षमता १ सय २७ मेगावाट उल्लेख छ ।

कम्पनीले आयोजनामा स्थानीयहरूलाई शेयर लगानीको अवसर प्रदान गर्ने भएको छ । माथिल्लो सेतीमा दातृ निकायको ऋण भएकाले शेयर दिन सम्भव नभएकाले यसको क्षतिपूर्ति तल्लो सेतीबाट दिलाउन लागेको थिकेले जानकारी दिए ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०२/३०

घलेम्दीखोला जलविद्युतको ९२ प्रतिशत काम सकियो

हरिकृष्ण गौतम

उत्तरी म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका-४ नारच्याडमा निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको ५ मेगावाट क्षमताको घलेम्दीखोला जलविद्युत आयोजनाको निर्माणकार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ।

आयोजनाका पावरहाउस, पेनस्टक पाइप, 'सर्ज ट्यांक'को काम तीव्रगतिमा अगाडि बढेको छ। आयोजनाको मुख्य इयाम, बालुवा थिगाउने पोखरी, बाँधदेखि पोखरीसम्म नहर निर्माण, डिसेन्डर बेसिनको काम सकिएको कम्पनीका अध्यक्ष किशोर सुवेदीले बताए। 'समग्रमा ९२ प्रतिशत काम सकिएको छ, बाँकी कामलाई पनि तीव्र गतिमा अगाडि बढाएका छौं,' सुवेदीले भने।

उनका अनुसार पावर हाउसको काम ८० प्रतिशतको हाराहारीमा सम्पन्न भएको छ। निजी क्षेत्रको पहलमा जिल्लामै पहिलोपटक वि.सं २०७१ सालबाट निर्माण थालिएको आयोजनाको विद्युतगृहमा मेसिन जडान अन्तिम चरणमा पुगेको छ।

'पेनस्टक पाइपको जडान करिब पूरा भएकाले पाइपमा पानी हालेर मेसिनसम्म पुऱ्याउने काम बाँकी छ,' आयोजनाका सञ्चालक एवं प्रबन्धक निर्देशक प्रमोद श्रेष्ठले भने। १७ सय मिटर सुरुङ जोडिएपछि दुवैतर्फ फिनिसिङको काम भइरहेको छ। आगामी असोज महिनाभित्र परीक्षण उत्पादन गर्ने लक्ष्य रहेको श्रेष्ठले बताए। निलगिरि खोलाको किनारमा अवस्थित पावरहाउसमा आवश्यक जनशक्तिलाई केन्द्रित गरिएको छ।

पावरहाउस नजिक कर्मचारी आवासगृहको कामले समेत तीव्रता पाएको छ। जिल्लामा निजी क्षेत्रबाट निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको जलविद्युतमा घलेम्दीले सबैभन्दा पहिले उत्पादन दिनेछ। बन्दहडताल, भारतीय नाकाबन्दीको समयमा समेतमा दैनिक दुई सिफ्टमा काम गरिएकाले पनि आयोजनालाई अन्तिम रुप दिन सहज भएको उनले बताए।

घलेम्दी खोलाको धार परिवर्तन गरी दुवै तर्फबाट निर्माण कार्य सम्पन्न भएपछि लगानीकर्ता समेत उत्साहित भएका छन्। पावर हाउसदेखि इयामसम्म करिब १ सय ५० जना मजदुर कार्यरत छन्। विगतमा भौगोलिक विकटताका कारण सडकको पहुँच नहुँदा सामान ढुवानीमा भरिया र खच्चडको प्रयोग गर्दा लागत र समयसमेत धेरै खर्चिनुपर्ने अवस्थामा अहिले सुरुङबाट सबै सामानहरू एकघन्टामै इयाममा पुग्ने भएकाले पनि सुरुङको काम सकिएपछि आयोजनाका अन्य संरचनाले गति लिएको थियो।

अन्नपूर्ण हिमालको फेदमा अवस्थित आयोजनाको इयामस्थलको सञ्चालक समितिका सदस्यको निगरानीमा काम गरिएको थियो। सुरुङ हुँदै ल्याइएको घलेम्दीखोलाको पानीलाई १५० मिटरको उचाइबाट पावरहाउसमा खसालेर विद्युत उत्पादन गरिन्छ। ३८ करोड ५० लाख संस्थापक सेयर रहेको आयोजनामा १३ सयजना संस्थापक सेयर रहेका छन् भने वित्तीय संस्थाबाट ५५ करोड कर्जा लिएको छ। घलेम्दीखोलाबाट उत्पादित विद्युत्लाई राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिने भएको छ।

सम्झौताअनुसार आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत्लाई विद्युत प्राधिकरणले खरिद गर्नेछ। वार्षिक साढे १३ करोड रुपैयाँ बराबरको विद्युत खरिद गर्ने प्राधिकरणले वर्षायाममा ४ रुपैयाँ ८० पैसा र हिउँदमा ८ रुपैयाँ ४० पैसामा प्रतियुनिट विद्युत खरिद गर्ने जनाइएको छ। घलेम्दीबाट उत्पादन गरिएको विद्युत केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोडिन तत्काल भएको क्षमता भएकाले पनि खेर जाँदैन।

अन्नपूर्ण गाउँपालिकाकै दाना सबस्टेसन निर्माणधीन अवस्थामा रहेकाले परीक्षण उत्पादनलाई केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोड्न अहिले भएको क्षमताले पुग्ने भएकाले परीक्षण लगतै व्यावसायिक उत्पादन गरिने छ । नारच्याडमै निर्माणधीन अवस्थामा रहेको ४२ मेगावाटको मिस्ती खोलाको करिब ५२ प्रतिशत काम सकिएको छ । नारच्याडमा करिब १ सय ५२ मेगावाट क्षमताको जलविद्युत आयोजना निर्माणधीन अवस्थामा रहेका छन्।

श्रोत: अभियान, २०७५/०२/३०

ऊर्जासम्बद्ध समस्यामा गृह र ऊर्जा मन्त्रालयको सक्रियता : सुरक्षा दिनेदेखि कडा कारवाहीसम्म हुने

विद्युत् चोरी नियन्त्रण, जग्गा अधिग्रहण, जलविद्युत् आयोजना निर्माणस्थलमा सुरक्षा, सडकका विद्युत् पोल व्यवस्थापन र आयोजना निर्माणमा हुने लापरवाहीमाथि कारवाही गर्ने जस्ता विषयमा गृह मन्त्रालयको सक्रियता हुने भएको छ । बुधवार सङ्घीय सरकारका गृहमन्त्री रामबहादुर थापा र ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनबीचको छलफलले सोसम्बन्धमा निर्णय गरेको हो ।

विद्युत् उत्पादनदेखि वितरणसम्मका समस्या हल गर्ने सम्बन्धमा दुई मन्त्रीबीचको छलफलले ५ बुँदे संयुक्त निर्णय समेत सार्वजनिक गरेको छ । निर्णयको पहिलो बुँदामै विद्युत् चोरी नियन्त्रणको विषय परेको छ । प्राविधिक चुहावट र चोरी गरी आर्थिक वर्ष (आव) २०७२-७३ मा कुल चुहावट २५ दशमलव ७८ प्रतिशत रहेको थियो । सो प्रतिशत घटेर आव २०७३/७४ मा २२ दशमलव ५० प्रतिशत र चालु आवमा २० दशमलव ६ प्रतिशत पुगेको छ । चुहावटको ठूलो हिस्सामा पर्ने चोरी नियन्त्रणका लागि अब प्रत्येक जिल्लाका जिल्ला प्रशासन कार्यालय र विद्युत् प्राधिकरण शाखा कार्यालयले समन्वय गर्ने भएका छन् । सोक्रममा विद्युत् चोरी नियन्त्रणलाई परिणाममूखी कार्यान्वयनमा ल्याउन कानून बमोजिम कडा कारवाही गर्ने निर्णय दुई मन्त्रालयबीच भएको छ । चोरीको अवस्था हेरी अपरेशन र चोरी नियन्त्रणको लाभ बाँडफाट पनि हुने प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारी बताउँछन् । ‘बढी चोरी भइरहेका क्षेत्रमा स्पेशल अपरेशनमार्फत् नियन्त्रण कार्य अघि बढाइने छ,’ उनी भन्छन्, ‘जुन क्षेत्रबाट जति परिमाणमा चोरी नियन्त्रण हुन्छ, त्यसबाट हुने फाइदा सम्बन्धित स्थानीय तहमा वितरण समेत गर्ने रणनीति लिइने छ ।’

छलफलले विद्युत् आयोजना तथा प्रसारण लाइनका लागि आवश्यक जग्गा अधिग्रहण सम्बन्धमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरूले आपसी समन्वयमा थप सक्रियतासाथ तत्काल समस्या समाधान गर्न निर्देशन दिने निर्णय पनि गरेको छ ।

पछिल्लो समयमा देशका विभिन्न क्षेत्रमा निर्माणको विभिन्न चरणमा रहेका जलविद्युत् आयोजना स्थलमा बम विस्फोट तथा तोडफोडका घटनाहरू हुँदै आएको सन्दर्भलाई पनि छलफलले संवेदनशील रूपमा लिएको छ । यसअनुसार ‘सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्न थप सुरक्षा आवश्यक भएमा गृह मन्त्रालय मार्फत सक्रियतापूर्वक कार्य गर्ने’ भन्ने निर्णयमा उल्लेख छ । यस्ता आयोजनाहरूमा प्राधिकरण, ऊर्जामन्त्रालय अन्तर्गतका आयोजनाका साथै प्राधिकरणसँग विद्युत् खरीद सम्झौता (पीपीए) भई अघि बढ्ने सम्पूर्ण आयोजना पर्ने प्राधिकरणका प्रवक्ता अधिकारी बताउँछन् । ‘आयोजनामा सुरक्षा चुनौति आएको सम्बन्धमा सम्बन्धित आयोजनाले जतिसक्दो चाँडो जानकारी दिनुपर्छ,’ अधिकारी भन्छन्, ‘त्यसो भएको अवस्थामा तत्काल सुरक्षा व्यवस्था हुनेछ ।’

सडक निर्माणमा समस्या बनेका विद्युत्का पोल सार्ने सम्बन्धमा पनि प्राधिकरणले गृहमन्त्रालय (प्रहरी प्रशासन)को सहयोग लिने भएको छ । त्यस्तै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालनमा रहेका आयोजनाहरूको निर्माण कार्यमा भइरहेको लापरवाहीमा पनि गृह मन्त्रालयबाट कानून बमोजिम कारवाही हुने भएको छ ।

छलफलमा गृह सचिव प्रेमकुमार राई, ऊर्जा सह-सचिव दिनेशकुमार घिमिरे, नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ, नेपाल प्रहरीका महानिरीक्षक सर्वेन्द्र खनाल लगायतको सहभागिता रहेको थियो ।

श्रोत: राजधानी दैनिक, २०७५/०२/३०

ऊर्जा र गृहमन्त्रीबीच पाँचबुँदे समझदारी, निर्धारित समयभित्रै

गुणस्तरीय काम नगरे कारबाही

शिव दुवाडी

सरकारले तोकिएको समयभित्र गुणस्तरीय काम नगर्नेमाथि कारबाही गर्ने भएको छ । अनावश्यक झमेला र वहानाबाजी गरी आयोजना समयमा सम्पन्न नगर्ने र सम्पन्न गरेको काम पनि तोकिएभन्दा कम गुणस्तरको गर्ने गरेको पाइएपछि त्यसलाई रोक्न दुई मन्त्रीबीच यस्तो सहमति भएको हो ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनः र गृहमन्त्री रामबहादुर थापाले ऊर्जा क्षेत्रमा तोकिएको जिम्मेवारी पूरा नगर्नेलाई तत्काल कारबाही गर्ने निर्णय गरेका हुन् । दुई मन्त्रीबीच बुधबार ऊर्जा क्षेत्रको विकास र सरकाले लिएको नीति कार्यान्वयनका लागि पाँच बुँदे सहमति भयो ।

उनीहरूबीच भएको सहमतिमा विद्युत् तथा सिँचाइ आयोजना समयमै निर्माण नगर्ने निर्माण व्यवसायीलाई कारबाही गर्ने, विद्युत् चोरी गर्नेविरुद्ध कडा कारबाही गर्ने, विद्युत् आयोजनामा वा प्रसारण लाइन निर्माणमा अवरोध गरे तत्काल गृहमन्त्रालयले सुरक्षा व्यवस्था मिलाउनेलगायतका विषयमा दुई मन्त्रालयबीच समन्वय गरेर जाने विषय छन् ।

सहमतिका बुँदामा ऊर्जा मन्त्रालयअन्तर्गतका आयोजनाहरू निर्माणमा लापर्वाही गरी समयमै आयोजना निर्माण सम्पन्न नगर्ने तथा गुणस्तरीय निर्माण नगर्ने निर्माण व्यवसायीलाई मन्त्रालयको अनुरोधमा गृह मन्त्रालयले कारबाही गर्ने निर्णय गरिएको छ । यस्तै ऊर्जामन्त्री पुन र गृहमन्त्री थापाले ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव दिनेश घिमिरे, विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र प्रहरी महानिरीक्षक सर्वेन्द्र खनालसहितको उपस्थितिमा गरेको सहमतिमा कसैले कामको दौरानमा जिम्मेवारी पूरा नगरे सम्बद्ध सबै निकायको संयुक्त पहलमा हदैसम्मको कारबाही गर्ने उल्लेख छ ।

यसका लागि विद्युत् चोरी धेरै हुने ठाउँको छनोट गरेर प्रहरी महानिरीक्षकको नेतृत्वमा चोरीविरुद्धको अभियान चलाउने र कडाभन्दा कडा कारबाही गरिनेछ । कुनै एक ठाउँमा गरिएको कारबाहीले देशैभर तरंग ल्याउने गरी कारबाही गर्ने विषयमा मन्त्रालयमा छलफल भएको छ । त्यसक्रममा विद्युत् चोरी रोक्न प्रहरी महानिरीक्षक खनालको नेतृत्वमा अभियान नै चलाउने विषयमा छलफल भएको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले जानकारी बताए । उनका अनुसार छलफलमा प्रहरी महानिरीक्षक खनालले यसअघि पनि विद्युत् चोरीविरुद्ध अभियान चलाएर अनुभव लिसकेकाले पनि विद्युत् चोरीविरुद्धको अभियान सफल हुनेमा सबै आशावादी देखिएको बताएका थिए ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन र गृहमन्त्री रामबहादुर थापाबीच ऊर्जा क्षेत्रको विकास र सरकाले लिएको नीति कार्यान्वयन गर्ने सहमति

सहमतिको अर्को बुँदामा, सडक निर्माण तथा विस्तार कार्यमा विद्युत्का पोलले बाधा पुऱ्याएको ठाउँमा अन्तरनिकायगत समन्वयमा तत्काल विद्युत्का पोल सार्ने निर्णय गरिएको छ । यसैगरी, विद्युत् आयोजना निर्माण स्थलमा थप सुरक्षा आवश्यक परे गृह मन्त्रालयले सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउने सहमति पनि भएको छ ।

दुई मन्त्रीबीच भएको अर्को सहमतिमा विद्युत् आयोजना, प्रसारणलाइन निर्माण र सवस्टेसन निर्माण कार्यका लागि जग्गा अधिग्रहण प्रक्रियामा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र प्राधिकरणबीच समन्वय गरी तत्काल समस्या समाधान गर्ने उल्लेख छ । विद्युत् चोरी अभियानलाई परिणाममुखी बनाउन प्रत्येक जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय विद्युत् प्राधिकरणको कार्यालयबीच समन्वय गरी विद्युत् चोरी गरेको पाइएमा दुवै मन्त्रालयको समन्वयमा कडाभन्दा कडा कारबाही गर्ने सहमति पनि दुई मन्त्रीबीच भएको छ ।

त्यस सक्रममा विद्युत् आयोजना निर्माणमा बाधा पुऱ्याए वा कुनै भौतिक क्षति पुऱ्याएमा गृह मन्त्रालयले सुरक्षा व्यवस्था कडा पार्ने विषयमा छलफल भएको प्रवक्ता अधिकारीले जानकारी दिए । यस्तै भेटका क्रममा आयोजना स्थलमा बम बिस्फोट गराउने समूहविरुद्ध पनि गृहमन्त्रीले कडा एकसन लिने विषयमा छलफल भएको थियो । विद्युत् चोरीमा संलग्न जोकोहीलाई कडाभन्दा कडा कारबाही गर्ने निर्णयले विद्युत् चुहावट नियन्त्रणमा आउने अपेक्षा गरिएको छ ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०२/३०

नलगाड जलविद्युत्का लागि छुट्याएको रकमले मुआब्जा दिनै नपुग्ने

सरकारले आगामी वर्षको बजेटमा ४१० मेगावाटको नलगाड जलविद्युत् आयोजनाका लागि नाम मात्रको बजेट विनियोजन गरेको स्थानीयवासीले गुनासो गरेका छन् । विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन ९डिपिआर० निर्माणको चरणमा रहेको आयोजनालाई समेत कम प्राथमिकतामा राखेर बजेट विनियोजन गर्दा जाजरकोटवासी चिन्तित बनेका छन् ।

आयोजनाको मुआब्जा वितरणका लागि करीब तीन अर्ब बजेट माग गरिएकामा रु डेढ करोडमात्र विनियोजन भएको छ । आयोजनाका लागि पाँच हजार ४०० रोपनी जग्गाको मुआब्जाका लागि रु दुई अर्ब ७३ करोड रकम माग गरेकामा सरकारले रु डेढ करोड मात्र विनियोजन गरेको कम्पनीका कार्यकारी प्रमुख नरेन्द्रसिंह भण्डारीले बताउनुभयो ।

कम बजेट विनियोजन हुँदा डिपिआर, मुआब्जा वितरण र कन्स्ट्रक्सन पावर निर्माणलगायत कार्य अलपत्र पर्ने भण्डारीले बताउनुभयो । ‘नलगाड हाइड्रोपावरको सब प्रोजेक्टका रूपमा रहेको चार मेगावाटको ताँसुगाड जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि रु एक अर्ब बजेट प्रस्ताव गरेका थियौं तर रु एक करोड पनि विनियोजन भएन ।

चालू आर्थिक वर्षसम्म ३०५० रोपनीको मात्र मुआब्जा वितरण भएको उहाँको भनाइ छ । आगामी आवका लागि विनियोजित रु एक करोड ५० लाखले २५ रोपनी जग्गाको मुआब्जा पनि दिन नपुग्ने उहाँको भनाइ छ । मुआब्जा वितरण र कन्स्ट्रक्सन पावर निर्माण कार्य एकर दुई वर्षभित्र पूरा नभए आयोजनाले गति नलिने उहाँले बताउनुभयो ।

आगामी आवको बजेट हेर्दा नलगाड हाइड्रोपावर छिट्टै पूरा नहुने अवस्था नदेखिएको स्थानीय लक्ष्मण सिंह बताउनुभयो । “अबको पाँच-सात वर्षमा आयोजनाको निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखे पनि बजेट विनियोजनको अवस्था हेर्दा २० वर्षसम्म पनि बन्ने देखिँदैन” सिंहले भन्नुभयो ।

श्रोत: गोरखापत्र, २०७५/०२/३०

हाइड्रोपावरसँग सोलुखुम्बु र रामेछापका बासिन्दाको माग

सोलुखुम्बु र रामेछापका स्थानीय बासिन्दाले यहाँ निर्माणाधीन हाइड्रोपावर परियोजना सञ्चालनमा आएपछि स्थानीय जनताले सुविधा पाउनुपर्ने भन्दै २० बुँदे माग अघि सारेका छन् ।

व्यापारी मोती दुगडको नेतृत्व रहेको एमभी दुगड ग्रुपले निर्माण गर्न थालेको हाइड्रोपावर सञ्चालन गर्न स्थानीय जनताको स्वीकृति लिनुपर्ने र जग्गाको मुआब्जा दिनुपर्ने लगायतका माग राखेका छन् ।

मंगलबार यहाँ आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा त्यहाँका स्थानीय बासिन्दाले विद्युत्गृहको निर्माणबाट प्रभावित बासिन्दालाई रोजगारी, स्वास्थ्य, शिक्षा, भौतिक पूर्वाधारसहितको ५० शय्याको अस्पताल निर्माण गर्नुपर्ने माग गरिएको छ ।

नेपाली काँग्रेस सोलुखुम्बुका पूर्वसभापति आडकाजी शेर्पाले नेपाली काँग्रेसले स्थानीय जनताको मागको पूर्ण समर्थन गर्दै स्थानीय पीडितको माग पूरा गरेर तथा जग्गाको मुआब्जा दिएर मात्र विद्युत्गृह सञ्चालन गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो ।

स्थानीय बासिन्दा विनोद कार्कीले विद्युत्गृह निर्माण गर्नुअघि वातावरण मूल्यांकन गर्नुपर्ने तथा जग्गा अधिग्रहण सरकारी नियमको परिधिमा गर्नुपर्ने बताउनुभएको थियो । (रासस)

श्रोत: अभियान, २०७५/०२/३१

प्रदेश सरकारको बजेट शुक्रवार, प्रदेश ३ को प्राथमिकतामा ऊर्जा, कृषि र ठूला आयोजना

आगामी आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को लागि प्रदेश सरकारले असार १ गते शुक्रवार बजेट प्रस्तुत गर्दै छन् । संवैधानिक ब्यबस्था बमोजिम जेठ १५ मा केन्द्र, असार १ मा प्रदेश सरकारले आगामी आर्थिक वर्षको लागि विनियोजन गरेको बजेट प्रस्तुत गर्नुपर्ने प्रावधान छ । यसका लागि सबै प्रदेश सरकारले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिसकेका छन् ।

प्रदेश ३ को प्रदेशसभा बैठकमा शुक्रवार आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को लागि विनियोजित बजेटलाई सार्वजनिक गर्ने कार्यक्रम रहेको छ । प्रदेश ३ का आर्थिक मामिला तथा योजनामन्त्री कैलाशप्रसाद ढुंगेलले शुक्रवार प्रदेशसभाको बैठकमा विनियोजित बजेट पेश गर्ने मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय, हेटौँडाले बताएको छ ।

सरकारले प्रस्तुत गर्न लागेको आगामी आव २०७५/०७६ को बजेटले ३ नं प्रदेशअन्तर्गत १३ जिल्लाका लागि माग गरेबमोजिम राष्ट्रिय गौरवको आयोजना, गरिबी निवारण गर्ने लक्षित कार्यक्रम, ऊर्जा शक्तिको उत्पादन गर्ने, कृषि उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने र सामान्य नागरिकको जीवनस्तरमा आर्थिक सुधार ल्याउने कार्यक्रमलगायत बजारभाउ नियन्त्रण गर्ने खालको कार्यक्रम समेट्ने आर्थिक मामिला तथा योजनामन्त्री ढुंगेलले बताएका छन् । रासस

श्रोत: कारोबार, २०७५/०३/०१

चीनसँग प्रसारणलाइनको डीपीआर सम्झौता गर्न स्वीकृति

मन्त्रिपरिषद् बैठकले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको चीन भ्रमणका क्रममा दुई देश जोड्ने अन्तरदेशीय प्रसारणलाइनको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन (डीपीआर) सम्झौता गर्न स्वीकृति दिएको छ । बिहीबार बसेको मन्त्री परिषद् बैठकले गल्छी-रसुवागढी हुँदै चीन जोड्ने प्रसारणलाइनको डीपीआरका लागि चीन भ्रमणको क्रममा सम्झौताका लागि स्वीकृति दिएको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री बर्षमान पुनले जानकारी दिए । दुई वर्षअघि प्रधानमन्त्री ओलीको चीन भ्रमणको क्रममा अन्तरदेशीय प्रसारणलाइन अघि बढाउने समझदारी भएको थियो । असार ५ गतेदेखि हुने प्रधानमन्त्रीको चीन भ्रमणको क्रममा सो सम्झौतामा हस्ताक्षर हुनेछ । पूर्वसम्भाव्यता अध्ययनअनुसार चीन जोड्ने नेपालतर्फ ८० किलोमिटरको डबल सर्किटको प्रसारणलाइन बन्नाउनु पर्नेछ भने चीनतर्फ भने सिगात्छेदेखि रसुवागढीसम्म आइपुग्ने ७ सय किलोमिटर लाइन निर्माण गर्नुपर्ने देखिएको छ । मन्त्रिपरिषद् बैठकले झापा जिल्लाका नौ नदीको तटबन्ध कार्यक्रम अघि बढाउनसमेत स्वीकृति दिएको मन्त्री पुनले जानकारी दिए ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०३/०१

ऊर्जामा बैंकको लगानी बढाउन माग

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान) ले बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऊर्जा क्षेत्रमा गर्ने लगानीलाई १५ प्रतिशत पुर्याउन माग गरेका छन् । नेपाल राष्ट्र बैंकले ल्याउन लागेको आर्थिक वर्ष ०७५-७६ को मौद्रिक नीतिमा उक्त व्यवस्था गर्न उसले माग गरेको हो।

बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऊर्जा क्षेत्रमा पाँच प्रतिशत लगानी गर्न भनेकोमा जम्मा ३.३ प्रतिशत मात्रै लगानी भएको छ । बिहीबारको पत्रकार सम्मेलनमा इपानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले नयाँ मौद्रिक नीतिमा ऊर्जा क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकता दिनुपर्ने बताउँदै आयोजना निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउन नौ प्रतिशतभित्रमै कर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्न पनि आग्रह गरे ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०३/०९

चीनसँग अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण सम्झौता हुने

मन्त्रिपरिषद्द्वारा प्रस्ताव पारित

विजय तिमल्सिना

नेपाल र चीनबीच अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन निर्माण सम्झौता गर्ने भएको छ । प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको चीन भ्रमणको क्रममा हुने सम्झौताको प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्ले आज पारित गरेको हो । बिहीबार मन्त्रिपरिषद्को बैठकले गल्छी-केरुङ ४ सय केभी प्रसारण लाइन निर्माण सम्झौतासम्बन्धी प्रस्ताव पारित गरेको हो । नेपाल र चीनले आआफ्नो भूभागमा पर्ने प्रसारण लाइन आफैं निर्माण गर्ने गरी सम्झौता गर्न लागेका हुन् । प्रधानमन्त्री ओली असार ५ गते चीन जाँदै छन् । यसअघिको मन्त्रिपरिषद् बैठकले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको चीन भ्रमणका क्रममा हुने सहकार्यसम्बन्धी प्रस्तावसमेत पारित गरेको थियो । चीनसँगको ऊर्जा सहकार्य प्रस्तावमा भारतसँगको जस्तै ऊर्जा क्षेत्रमा हुने सहकार्यका लागि छलफल गर्न सचिव र सहचिवस्तरीय संयन्त्र निर्माण गर्ने, एक अर्काको देशमा ऊर्जा क्षेत्रमा लगानीको वातावरण तयार पार्नेजस्ता बुँदाहरू उल्लेख छन् ।

यसअघि नै चिनियाँ पक्षले अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार पार्ने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई प्रस्ताव गरेको थियो ।

चिनियाँ सरकारले यो परियोजना हेर्ने जिम्मा स्टेट ग्रिड कर्पोरिसन अफ चाइना (एसजीसीसी) लाई दिएको छ । एसजीसीसीले विद्युत् प्राधिकरणलाई संयुक्त रूपमा प्रतिवेदन तयार पार्ने गरी अघिल्लो महिना पत्र पठाएको थियो । प्राधिकरणले उक्त प्रतिवेदन अध्ययन गरी ऊर्जा मन्त्रालयलाई प्रस्ताव पठाएको थियो । ऊर्जा मन्त्रालयले लगेको प्रस्ताव मन्त्रिपरिषद्ले पारित गरेको हो । धादिङको गल्छीदेखि चीनको केरुङसम्म निर्माण हुने प्रसारण लाइनको ८० किलोमिटर क्षेत्र मात्रै नेपालमा पर्छ । यो प्रसारण लाइनको कुल लम्बाइ ८ सय किलोमिटर हुनेछ । गल्छीदेखि रुसुवागढीसम्मको प्रसारण लाइन नेपालले निर्माण गर्नेछ । भारतबाहेक अर्को देशसँग नेपालको यो पहिलो अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन हुनेछ । अहिले नेपाल र भारतबीच ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन मात्र छ ।

नेपाल-भारतबीच निर्माण हुने भनिएको दोस्रो अन्तरदेशीय प्रसारण लाइन न्यु बुटवल-गोरखपुर निर्माणका लागि दुई देशबीच निर्माण मोडलका विषयमा छलफल जारी छ । प्रधानमन्त्री ओलीको भारत भ्रमणको विषयमा पनि यसको चर्चा भएको थियो । वैशाख पहिलो साता बसेको नेपाल-भारत संयुक्त सचिव र सहसचिवस्तरीय बैठकमा यसको वित्तीय स्रोतको मोडालिटी टुंगिएको थियो । यसबारे विस्तृत अध्ययन गर्न नेपाल र भारतीय पक्षले तीन महिनाभित्र संयुक्त रूपमा प्रतिवेदन तयार पार्ने सहमति भएको थियो ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०२/३१

निजी क्षेत्र जलविद्युतमा सुविधाको बाटो ढुकीरहन्छ, सरकार कैची मारिरहन्छ

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको केन्द्रीय प्रसारण प्रणालीमा अहिले करिब ११ सय मेगावाट विद्युत उपलब्ध छ । यसमा आधाभन्दा बढी योगदान निजी क्षेत्रको छ । अनेक समस्या र हण्डर बेहोर्दै जलविद्युत उत्पादन गरी विद्युत विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउँदै आएको निजी क्षेत्रलाई सरकारले भने सधैं उपेक्षा गर्ने गरेको छ । विभिन्न समयमा सुविधा तथा सहूलियतको घोषणा गर्ने तर समयान्तरमा लागू नगर्ने सरकारको नियतले निजी क्षेत्र निराश बनेको छ । झन्डै दशकअघि घोषणा गरिएको भ्याट फिर्ता तथा विद्युत खरिद दरमा सुविधा दिने निर्णय अहिलेसम्म कार्यान्वयन भएको छैन । यसैबाट पुष्टि हुन्छ, सरकार लोभ देखाउँछ, आशा जगाउँछ वा चारो फाल्छ र अन्त्यमा झुक्याउँछ । सरकारको यही शैलीले पछिल्लो समय निजी जलविद्युत प्रवर्द्धक निरुत्साहित हुन थालेका छन् । विदेशी कम्पनी तथा लगानीका आयोजनालाई बढी सहूलियत र स्वदेशीलाई बेवास्ता गर्दा पनि जलविद्युत उत्पादक पछि हट्न थालेको अनुभवी व्यवसायीहरू बताउँछन् । दिन्छु भनेको सुविधा पाउन सर्वोच्च तथा उच्च अदालत धाउनुपर्ने अवस्था उत्पन्न हुँदा अझै सरकार जलविद्युत विकासमा उदार छैन भन्ने प्रमाणित हुन्छ । समयमै विद्युत उत्पादन गरी केन्द्रीय प्रणालीमा जोड्ने प्रवर्द्धकलाई भ्याट फिर्ता तथा विद्युत दरमा सुविधा (पोस्टेड दर, बर्खामा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँ र हिउँदमा ८.४० रुपैयाँ) दिने घोषणा गरियो । सरकारले २०६८ सालमा २०७१ चैतभित्र विद्युत उत्पादन हुने आयोजनाको हकमा नयाँ विद्युत दर दिने भनेको थियो । समाचार टिप्पणी तत्कालीन अर्थ मन्त्री रामशरण महतले आर्थिक वर्ष २०७१/७२ को बजेट तथा कार्यक्रममा २०७९/८० सम्म विद्युत उत्पादन गर्ने प्रवर्द्धकलाई प्रतिमेगावाट ५० लाख रुपैयाँ भ्याट (मूल्य अभिवृद्धि कर) अनुदान दिने भने । यस अवधिमा आउने आयोजनाले भ्याट र विद्युत दरमा सुविधा पाउने उल्लेख छ । कुनै प्रवर्द्धकले आव २०७४/७५ भित्र आयोजना पूरा गरे उनीहरूलाई उक्त अनुदानमा १० प्रतिशत थपेर दिने घोषणा छ । सरकारले सुविधाको घोषणा गरेपछि निजी क्षेत्रले अनेक समस्या पन्छाउँदै आयोजना निर्माणलाई तीव्रता दिए । र, लक्षित समयमै पूरा गरे । सरकार भने सुविधा दिने घोषणा लत्याउँदै आएको निजी क्षेत्रको गुनासो छ । सरकारको घोषणापछि झन्डै २ दर्जन आयोजना पूरा भए । ती आयोजनाका प्रवर्द्धकले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमार्फत सुविधा पाउन ऊर्जा मन्त्रालयमा प्रस्ताव पेस गरेका छन् । तर, त्यो ऊर्जाबाट अघि बढ्न सकेको छैन । छुट्ट्याएको बजेट नै फ्रिज घोषणादेखि भ्याट अनुदान र पोस्टेड दर दिन बजेट विनियोजन गर्ने गरिएको छ । तर, अर्थ मन्त्रालयले रकम अभाव भन्दै निकास नदिँदा योजना नै अलपत्र परेको छ । यही कारण चालू आवका लागि छुट्ट्याइएको ५७ करोड रुपैयाँभन्दा बढी बजेट खर्च भएको छैन । सरकारले चालू आवमा प्रतिमेगावाट ५० लाख रुपैयाँ भ्याट अनुदान दिन ५० करोड र पोस्टेड दर (बर्खामा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँ र हिउँदमा ८.४० रुपैयाँ) दिन १५ करोड रुपैयाँ छुट्ट्याएको छ । आर्थिक वर्ष सकिन करिब २ महिना हुँदासम्म अधिकांश रकम खर्च नभएको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले जानकारी दिएको छ । पुरानो दर (बर्खामा प्रतियुनिट ३ रुपैयाँ र हिउँदमा ७ रुपैयाँ) मा पिपिए गरेर आयोजना निर्माण गरिरहेका प्रवर्द्धकलाई नयाँ दर दिने घोषणा थियो । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले अघिल्ला सरकारले घोषणा गरेका सुविधामा विचार गरिने बताएका थिए । आगामी वर्षको बजेट तथा कार्यक्रममा समेत यसबारे केही घोषणा हुने प्रतिबद्धता जनाएका थिए । तर, अर्थ मन्त्री युवराज खतिवडाले अस्विकार गरेपछि बजेटमा केही सम्बोधन भएन । अर्थ मन्त्री नै सुविधा दिन नहुने पक्षमा उभिएका छन् । सुविधा नपाएपछि अदालत सरकारले घोषणा गरेको सुविधा नदिएको भन्दै केही प्रवर्द्धक सर्वोच्च तथा उच्च अदालत धाउन थालेका छन् । लमजुडमा ५

मेगावाटको सिउरी खोला निर्माण गरेको सिउरी खोला हाइड्रो पावर कम्पनीले मुद्दा जितेर करिब ८ करोड रुपैयाँ सुविधा लिएको छ । दोलखामा २.४ मेगावाटको जिरी खोला निर्माण गरेको बोजिनी कम्पनीले उच्च अदालत पाटनमा भ्याट अनुदान र पोस्टेड दर माग्दै मुद्दा दायर गरेको थियो । कम्पनीले दायर गरेको मुद्दाको सुनुवाई गर्दै अदालतले सरकारका नाममा देखाऊ आदेश जारी गरेको छ । सेवाबाट बञ्चित अन्य आयोजनाका प्रवर्द्धक पनि अब अदालत जाने तयारीमा छन् । ‘सुविधा दिन्छु भन्ने तर लिन अदालतै धाउनुपर्ने अवस्था अझु दुर्भाग्य हो,’ स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान) का अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले भने, ‘सरकारले प्रतिकूल अवस्थामा पनि विद्युत उत्पादन गरेर सहयोग पुर्याउने निजी क्षेत्रको योगदानको कदर गरेन ।’ सुविधा पाउने आयोजना पुरानो दरमा विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेका आयोजनाबाट २०७१ चैतभित्र विद्युत उत्पादन भए नयाँ दर दिने भनिएको थियो । त्यतिबेलासम्म आधा दर्जन आयोजना पूरा भइसकेका थिए । तर, सरकारले आफ्नो बाचा बिसियो । आव २०७१/७२ को घोषणामा नयाँ सुविधा थपियो । तर, यसको पनि कार्यान्वयन भएन । आयोजनास्थलमा उत्पन्न अनेक समस्या पन्छाउँदै आएका प्रवर्द्धक सरकारले समेत बेवास्ता गरेपछि आयोजना निर्माणको जोखिम लिन नहुने निष्कर्षमा पुगेका छन् । इपानका अनुसार १ मेगावाटको छोटे खोला, ५ मेगावाटको हुग्दी खोला, ३ मेगावाटको भैरवकुण्ड, ५ मेगावाटको तादी, ६ मेगावाटको मैलुङ, ३.६ मेगावाटको चर्नावती, ३ मेगावाटको चाकु, १० मेगावाटको सिप्रिङ सरकारले तोकेको भ्याट र नयाँ विद्युत दर पाउन योग्य आयोजना हुन् । यसैगरी, साढे ४ मेगावाटको विजयपुर, १० मेगावाटको मोदी, साढे ७ मेगावाटको सानिमा माई क्यासकेड, ४.६ मेगावाटको राधी, २.४ मेगावाटको जिरी खोला लगायत दुई दर्जन आयोजना सुविधा पाउने सूचीमा छन् । तर, कार्यान्वयन नहुने निश्चित देखिएको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०२/३१

जलविद्युतमा बैंकको लगानी १५ प्रतिशत पुर्याउनुपर्ने निजी क्षेत्रको माग

जलविद्युतमा बैंकहरूको लगानी दायर १५ प्रतिशत पुर्याउन निजी क्षेत्रले माग गरेको छ । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इपान) ले नेपाल राष्ट्र बैंकले सार्वजनिक गर्ने आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिमा बैंकको लगानी दायरा बढाउन माग गरेको हो । अहिले बैंकले ऊर्जामा ५ प्रतिशत लगानी गरे पुग्छ । ‘१० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्ने सरकारको लक्ष्य छ,’ इपान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले भने, ‘ ५ प्रतिशत लगानी दायराले बैंक लगानी गर्न आउँदैनन् । अब दायरा बढाएर १५ प्रतिशत पुर्याउने बाध्यकारी नीति ल्याउनु पर्छ ।’ बैंकको व्याजदर बढेको अवस्थामा आयोजना निर्माण अवधिभर ९ प्रतिशतभन्दा माथि पुर्याउन नहुनेमा उनले जोड दिए । परिवर्तन भइरहने बैंकको व्याजदरले प्रवर्द्धकलाई साँवा व्याज भुक्तानीमा समस्या आउने हुँदा विद्युत उत्पादन सुरु भएको ३ महिनासम्म सम्झौतामा तोकेको भन्दा बढी व्याज लिन नपाउने व्यवस्था हुनुपर्ने उनको तर्क छ । रुग्ण अवस्थामा पुगेका आयोजनालाई राष्ट्र बैंकले वाणिज्य बैंक मार्फत ६ महिनाका लागि दिँदै आएको पुनर्कर्जाको अवधि बढाउनु पर्नेमा इपानले जोड दिएको छ । १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत उत्पादनको सीमा पुर्याउन आवश्यक विदेशी लगानी भित्र्याउने प्रक्रिया सहज बनाउनु पर्ने माग पनि इपानले राखेको छ । इपानले बिहीबार पत्रकार सम्मेलन गरेर निजी क्षेत्रको सम्बोधन हुने गरीका विविध विषय मौद्रिक नीतिमा समावेश गर्नुपर्नेमा जोड दिएको छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०२/३१

मौद्रिक नीतिका लागि ईप्पानको सुझाव: बैङ्कको लगानी बढाऊ, ब्याजदर

घटाऊ

बैङ्कहरूको लगानीको न्यूनतम् १५ प्रतिशत जलविद्युत् क्षेत्रमा मात्र गर्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था लागू गर्न स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (ईप्पान)ले माग गरेको छ । नेपाल राष्ट्र बैङ्कले सार्वजनिक गर्न लागेको मौद्रिक नीति २०७५/७६ मा ऊर्जा क्षेत्रका तर्फबाट सुझाव दिने क्रममा ईप्पानले यस्तो माग राखेको हो । चालू मौद्रिक नीतिले बैङ्कहरूको लगानीको न्यूनतम् ५ प्रतिशत जलविद्युत् क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

न्यूनतम् लगानी प्रतिशतको सीमा साँघुरो हुनाले बढ्दो जलविद्युत् विकासको अनुपातमा आवश्यकताअनुसार बैङ्कको लगानी जुट्न नसकेको ऊर्जा उद्यमीहरूको गुनासो छ । बैङ्कको लगानीको सीमा नबढाउने हो भने १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुन नसक्ने ईप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईँ बताउँछन् । 'निजी क्षेत्रका मात्रै सञ्चालनमा रहेका, पीपीए सकिएका र पीपीए तथा अध्ययनको क्रममा रहेका आयोजनाहरूको कुल क्षमता करीब १५ हजार मेगावाट छ,' उनी भन्छन्, 'तर बैङ्कको लगानीको सीमाले पर्याप्त लगानी जुट्ने अवस्था छैन ।'

बैङ्कको ब्याजदरमा अनिश्चित रूपमा हुने बढोत्तरीले जलविद्युत् आयोजनाहरू थप मारमा पर्ने गरेको ईप्पानका उपाध्यक्ष कुमार पाण्डे बताउँछन् । यसलाई सम्बोधन गर्ने गरी मौद्रिक नीतिमा ब्याजदरसम्बन्धी व्यवस्था गर्नुपर्ने सुझाव ईप्पानले दिएको छ ।

हालसम्म निजीक्षेत्रद्वारा सञ्चालनमा रहेका आयोजनामा मात्रै करीब रु. १ खर्ब लगानी भएको ईप्पानको तथ्याङ्क छ । सरकारले आगामी आर्थिक वर्षको बजेट मार्फत् घोषणा गरेको ऊर्जा दशक (वि.सं.२०७५-२०८५) सफल बनाउन निजी क्षेत्र तत्पर रहेको ऊर्जा उद्यमीहरू बताउँछन् । तर यसका लागि सरकारले लगानीमैत्री नीति र वातावरण बनाइदिनु पर्ने उनीहरूको माग छ ।

मौद्रिक नीतिका लागि ईप्पानका सुझाव

आयोजना निर्माण सम्पन्न भई नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको बीलिङ् चालू भएको तीन महीनाभन्दा अघि बैङ्कहरूले ऋण सम्झौता (सिण्डिकेटेड लोन एग्रीमेण्ट)मा तोकेको दरभन्दा बढी ब्याज लिन नपाउने व्यवस्था गरिनुपर्ने ।

रुग्ण जलविद्युत् आयोजनाहरूको हकमा राष्ट्र बैङ्कले दिइरहेको पुनर्कर्जाको सहूलियत ६ महीनामा सीमित नगरी दीर्घकालका लागि व्यवस्था गरिनुपर्ने ।

ऋण सम्झौता भएको तर निकास नभइसकेको अवस्थामा बैङ्कको ऋण प्रवाह १५ प्रतिशत (प्रस्तावित न्यूनतम् लगानी)नै भइसकेको गणना गर्न नपाउने व्यवस्था गरिनुपर्ने ।

जलविद्युत्मा प्रवाह गर्ने ऋणको ब्याजदर निर्माण अवधिभरको लागि बढीमा ९ प्रतिशत मात्र हुनेगरी व्यवस्था गरिनुपर्ने ।

विदेशी लगानी मैत्री वातावरण बनाउने गरी प्रकृत्यालाई सरलीकृत गर्न ७ दिनभित्र अनुमति दिने वा नदिने विषय टुङ्ग्याउनु पर्ने ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७५/०३/०९

मौद्रिक नीतिका लागि इप्पानका ६ माग

जीवन बस्नेत

जलविद्युत्मा बैंकको लगानी न्यूनतम १५ प्रतिशत बनाउन माग

आर्थिक वर्ष ०७५/७६ को मौद्रिक नीतिमार्फत बैंकहरूको लगानीको न्यूनतम १५ प्रतिशत जलविद्युत् उत्पादनको क्षेत्रमा गर्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था गर्न जलविद्युत् उत्पादकहरूले माग गरेका छन् । चालू आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिले जलविद्युत् क्षेत्रका लागि ५ प्रतिशत मात्र अनिवार्य गरेको छ । त्यसअघि कृषि तथा ऊर्जा क्षेत्रमा नीतिले १२ प्रतिशतसम्म लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था थियो । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इप्पान)ले सिन्डिकेटेड लोन एग्रीमेन्ट (आयोजना निर्माण गर्नका लागि धेरैवटा वित्तीय संस्थाहरूको सहकार्यमा गरिने संयुक्त कर्जा सम्झौता) भइसकेको, तर कर्जा प्रवाह नगरेको अवस्थामा कबुल गरेको रकमलाई न्यूनतम १५ प्रतिशत अनिवार्य लगानीमा नराख्न माग गरेको छ । कबुल गरेको रकमको पहिलो किस्ता (डिस्बर्समेन्ट) दिए पनि मात्र १५ प्रतिशतमा गणना गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्छ,' इप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले भने ।

इप्पानले जलविद्युत् क्षेत्रमा गरेको लगानीको ब्याजदर आयोजना निर्माण अवधिभरका लागि अधिकतम ९ प्रतिशत हुने व्यवस्था गर्न माग गरेको छ । ब्याजदर बढ्दा आयोजना निर्माण गर्न समस्या पर्ने तथा लाभांश वितरण गर्न नसक्ने अवस्था आउने इप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंको भनाइ छ । त्यस्तै इप्पानले रुग्ण जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई दीर्घकालीन रूपमा पुनर्कर्जाको सहूलियत प्राप्त गर्ने व्यवस्था गरिनुपर्ने बताएको छ । अहिले नेपाल राष्ट्र बैंकले ६ महिनाका लागि मात्र प्राप्त हुने गरी पुनर्कर्जा सहूलियत दिइरहेको छ ।

हप्ता दिनभित्र वैदेशिक लगानी भित्र्याउने व्यवस्था

नेपाल राष्ट्र बैंकले तयारी गरिरहेको मौद्रिक नीतिमा विदेशी लगानी भित्र्याउन ७ दिनभित्र अनुमति दिने व्यवस्थाको माग गरिएको छ । जलविद्युत् विकासका लागि विदेशी लगानी अपरिहार्य रहेका कारण प्रक्रियालाई सरलीकृत बनाउनुपर्नेमा उत्पादकहरूले जोड दिएका छन् ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले श्वेतपत्र र अगामी आवको बजेटमा ३ वर्षमा ३ हजार मेगावाट, ५ वर्षमा ५ हजार मेगावाट र १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । उक्त लक्ष्य प्राप्तिका लागि ०७५-८५ लाई ऊर्जा दशक घोषणा गरेकोमा इप्पानले स्वागत गरेको छ । 'तर, उक्त लक्ष्य प्राप्तिका लागि नीतिगत सुधार अत्यावश्यक देखिएको छ,' अध्यक्ष गुरागाईंले भने ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०३/०१

गल्छी-केरुङ अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको डिपिआर तयार गर्न

मन्त्रिपरिषदको स्वीकृति

नेपाल र चीनबीच निर्माण हुने भनिएको गल्छी-केरुङ ४ सय केभी अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डिपिआर) तयार गर्न मन्त्रिपरिषदले स्वीकृत दिएको छ । मन्त्रिपरिषदको बिहीबार बसेको बैठकले उक्त निर्णय गरेको हो । अब नेपाल विद्युत प्राधिकरण र चीनको 'स्टेट ग्रिड कर्पोरेशन अफ चाइना' बीच समन्वय सम्झौता हुनेछ । प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको असार ५ गतेदेखि हुने चीन भ्रमणका बेला सम्झौता गर्ने तयारी छ । उक्त सम्झौतापछि डिपिआरको काम सुरु हुने आयोजना प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयले बताए । ओली पहिलो पटक प्रधानमन्त्री हुँदा भएको चीन भ्रमणमा प्रसारण लाइन निर्माणबारे चिनियाँ पक्षसँग छलफल भएको थियो । सोही आधारमा अहिलेको सम्झौता हुन लागेको आत्रेयको भनाइ छ । उनका अनुसार नेपाल र चीनतर्फ ८०-८० किलोमिटर प्रसारण लाइनको दुवैतर्फको सम्भाव्यता अध्ययन पूरा भएको छ । 'प्रधानमन्त्रीको भ्रमणमा सबै विषय टुंग्याउन सम्भव हुँदैन, प्राधिकरण र चिनियाँ कम्पनीबीच संयुक्त प्राविधिक बैठक हुन्छ,' आत्रेयले भने, 'प्राविधिक विषय टुंगो लागेपछि काम सुरु हुन्छ ।' रसुवागढी सीमाबाट करिब ८० किलोमिटर टाढा निर्माण हुने सबस्टेसनसम्म अबको २ वर्षभित्र उच्च क्षमताको प्रसारण लाइन विस्तार गर्ने चीनको योजना छ । सोही ठाउँबाट नेपालको गल्छी (रातमाटे) सम्म ५ वर्षभित्र लाइन निर्माण गर्ने योजनाका साथ सरकारले आगामी वर्षको बजेट तथा कार्यक्रममा राखेको छ । भविष्यमा निर्माणको परिकल्पना गरिएको चीन-काठमाडौँ रेलमार्गको रुट नजिक पर्ने गरी प्रसारण लाइनको 'लोकेसन' तयार गर्न चीनले सुझाव दिएको छ । विद्युतीय रेलका लागि २७ सय किलोभोल्ट विद्युत आवश्यक पर्ने हुँदा प्रसारण लाइन नजिक पादा सजिलो हुने पनि चीनको सुझाव छ । प्राधिकरणले लाइटाड राष्ट्रिय निकुञ्जभित्र जग्गा अधिग्रहणमा समस्या उत्पन्न हुने भन्दै नयाँ रुट (लाइन निर्माण गर्ने बाटो) परिवर्तन गरेको छ । प्राधिकरणले यसअघि गरेको प्रारम्भिक अध्ययनमा प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने नेपालतर्फको रुट निकुञ्जभित्र छनोट गरेको थियो । निकुञ्जभित्रको रुट प्रयोग गर्दा बस्ती बढी पर्ने र जग्गा अधिग्रहणमा समस्या देखिने भएपछि विकल्प खोजिएको छ । प्राधिकरणले अहिले करिब ५ किलोमिटर निकुञ्जबाहिरको क्षेत्र पहिचान गरेको छ । प्राधिकरणका अनुसार निकुञ्जभित्र वा बाहिर परे पनि दूरीमा खासै परिवर्तन हुँदैन । नयाँ रुटअनुसार निकुञ्जभित्र निर्माण हुने ११ वटा टावरको ठाउँ अन्यत्र सारिएको छ । वन, तथा वातावरणको समस्याले रुख कटानी र वनको जग्गा अधिग्रहणमा समस्या आउने हुँदा पनि नयाँ रुट पहिचान गरिएको आत्रेयले बताए । निकुञ्ज छलेर टावर निर्माण तथा प्रसारण लाइन तान्दा ३४४० मिटर अग्लो ठाउँको जग्गा प्रयोग गर्नुपर्छ । रसुवाको मालाडाँडादेखि नाकथलीसम्मको ५ किलोमिटर दूरीमा निकुञ्ज पर्दैन । सोही रुट छनोट गरिएको हो । नयाँ रुटअनुसार प्रसारण लाइन निर्माण गर्दा सामान तथा उपकरण ढुवानीमा भने समस्या देखिनेछ । किनकि तोकिएको ठाउँमा पुग्ने सडक तथा पहुँचमार्ग छैन । हेलिकोप्टरबाट उपकरण ढुवानी गर्नुपर्छ ।